

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Хэгъэгум иухъумаклохэм къафэгүшъуагъ

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхыхъэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние тыгъуасэ шыкълъагъ. Хэгъэгум зэошхом, Улэшыгъэ Клуачлэхэм, Иофшлэным яветеранхэм, тинахьыжъхэм, мы мэфэкълъыр хэзыгъэунэфыкълъыр пстэуми къафэгүшъуагъ АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан.

— Мэфэкълэу къэблагъэрэм фэшл сыу къызделэу сышъуфэгүшлэ, — къыгуагъ республикэм ипащэ. — Дзэкълалэхэм къулыкълъоу ахьырэм тыхэгъэгум сыдыгъуи осэшхо шыфашлэу шыт. Урысыем шыпсэурэ унагъо пэпчъ зыгорэушъуагъ дзэм е флотым епхыгъ, арышъ, мы мэфэкълъыр бэмэ агъэлаллэ. Алэшлэгъу пчъагъэхэм къаклоу тикъэралыгъо чыплэ хьылгъэ иуцоу, Хэгъэгум ишъхьафитныгъэ къэухъумэгъэн фаеу

хъушъуагъ. Гушъуагъ фабэхэр яслэмэ шлоигъу машлэм пэгъу, зышъуагъыгъэ емыблэжъхъу мамыр шыпаклэ тилэным фэбэнагъэхэм — Хэгъэгум зэошхом иветеранхэм, тылым Иоф шызышпалэгъэхэм, нэмыкълэхэм. Тэ, зэо ужым къэхъугъэхэм, ахэм шъхьэкълэфэныгъэ афэтшлын, лыхъужьныгъэу зэрэхъагъэр дгъэлэллэн фае. Я ХХ-рэ лэшлэгъум къэхъугъэ хъугъэ-шпалэгъэхэм ащышъуагъ, тикъэралыгъо шыпсэурэ цыфхэм анахъ мэхъанэшхо зэратырэ Теклоньгъэм и Мафэ мыгъэ я 65-рэу хэгъэгунэфыкълъышъуагъ. Ащ фэшл шъхьэкълэфэныгъэ зыфэтшлырэ тиветеранхэм эклэми сафэгүшлэмэ шлоигъу, ахэм лыхъужьныгъэу зэрэхъагъэр егъашлэ тыгъушпашъуагъ. Джащ фэдэу Адыгеим нэмыц-фашист техаглохэр зырафыжыгъэхэм

ия 67-рэ ильэс мы мафэхэм хэгъэгунэфыкълъыгъ. Урысыем и Улэшыгъэ Клуачлэхэм гъэхъагъэу ашлэхэрэм Адыгеим идзэкълалэхэм ялахьышлэу зэрэхъалыр къыхъэгъэщымэ шлоигъу. Тиреспубликэ шышъуагъ нэгырэ мини 2 фэдызмэ негъэ дзэм къулыкълъоу шахьы. Тикълалэхэм шытхъу хэлъэу япшъэрылхэр зэрагъэцаклэрэр къаушыхъаты дзэ подразделенихэм къарыкълъыр рэзэныгъэ тхыгъэхэм япчъагъэ зэрэбэм. Бэмышлэу я 7-рэ дзэ базэу Абхъазым шылэм къулыкълъоу шызыхьыхэрэм зэлукълъоу адысылыгъ. Ткъошхэм ямамырныгъэрэ ярэхъатныгъэрэ къэзыухъумэрэ тикълалэхэм гушъуагъ дэгъубэ афэллоныр атефэ. Мэзаем и 23-р хъуафыгъэхэм ямэфэкъл шъыпкъэу алыгъэми, бзылфыгъэ маклэп Хэгъэгум зэошхом теклоньгъэр къышъуагъыгъэным фэбэнагъэр, негъэ ящытхъу арагъалоуэ къулыкълъоу зыхьыхэрэр. Ахэми сафэгүшлэмэ шлоигъу.

Мэфэкъл Иофтхъабзэм хэлэжыгъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпльы Муратэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий Ивановыр, депутатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, федеральнэ ыкъл республикэ къулыкълъоу япащэхэр, муниципальнэ образованихэм, правэухъумэкъл органхэм ялыкъллохэр, нэмыкълхэри.

Республикэм итворческэ коллективхэм къагъэхъазырыгъэ мэфэкъл концертнымкълэ зэхыхъэр лыагъэкълотагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтыр А. Гусевым къытырихыгъ.

Лъытэныгъэ зыфэсшлырэ Аслъан Кытэ ыкълор!

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэшл сыпфэгүшлэ!
Мэзаем и 23-р — дзэ къулыкълъоу зышъуагъыгъэ езыпхыгъэ цыфлыбланэхэм, гушъуагъэм ямэфэкъл.

Мы мафэм Родинэм фэгъыпкъэхъу зыкълулыкълъоу зыхьыхэрэм, Урысыем хэгъоныгъэ ышлынэм пае тыхэгъэгүрэ ащ шыпсэухэрэмрэ яфэдэхэр цыхъэшлэгъоу къэзыухъумэхэрэм ящытхъу тэлэ.

Псауныгъэ пытэ уилэнэу, гъэхъагъэкълэхэр шшлынэу, къышпэблагъэхэм шылэкълэ-псэукълэ дэгъу ялэнэу, ялофхэр зэпыфэнэу шъуфэсэлэ.

Урысые Федерацием и Президентэу **Д. МЕДВЕДЕВ**

Лъытэныгъэ зыфэсшлырэ Аслъан Кытэ ыкълор!

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэшл сыпфэгүшлэ!

Мы мэфэкълъыр урысые дзэкълалэхэм ялыблэнагъэ итамыгъэу шыт. Ахэм теклоньгъэ шпалэгъоу ашыгъэхэр титарихъ клэн изылахьы.

Ори къышпэблагъэхэми псауныгъэ пытэ, насып, шылэкълэшлэу шъуилэнэу, мамырэу шыпсэунэу, ти Хэгъэгум ифедэ пае гъэхъагъэшхохэр шъушлынэу шъуфэсэлэ!

Лъытэныгъэ къыпфэзышлэу, Урысые Федерацием и Президент и Администрацие ипащэу **С. НАРЫШКИН**

Лъытэныгъэ зыфэсшлырэ Аслъан Кытэ ыкълор!

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэшл сыпфэгүшлэ!

Родинэм икълэхъумэн сыдыгъуи гражданин пэпчъклэ пшъэрылблэпшэу шытыгъ ыкъл джыри къэнэжы. Хэгъэгум ишъынэгъончъагъэ къэзыухъумэхэрэм, дзэм къулыкълъоу шызыхьыгъэхэм ыкъл шызыхьынэу шытхэм негъэ тафэгүшлэ.

Шылэкълэ-псэукълэ дэгъу, псауныгъэ пытэ уилэнэу, Иофэу епхьыжъэхэрэм гъэхъагъэхэр ащышлынэу сыпфэлалэ.

Урысые Федерацием и Федеральнэ Зылуклэ Федерациемкълэ и Совет и Тхьаматэу **С. МИРОНОВ**

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм икълэралыгъо наградэхэр афэгъэшъошэгъэнхэм ехьыллагъ

Адыгэ Республикэм ыпашъхъэ гъэхъагъэшхохэр зэрэщырилэхэм фэшл медалэу «Адыгеим и Шытхъузеухъ» зыфилорэр

Чеботарев Сергей Валерий ыкълэм — я 7-рэ дзэ базэм икомандир фэгъэшъошэгъэнэу.

Законностымрэ правопорядкэмрэ ягъэпытэнклэ гъэхъагъэхэр зэрэшлэгъэхэм фэшл шытхъушлэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфилорэр афэгъэшъошэгъэнэу.

Роот Константин Юрий ыкълэм — я 7-рэ дзэ базэм икомандир игуадзэ,

Лыхъэс Юсыф Чэсэбый ыкълэм — Адыгэ Республикэм хэгъэгум Иофхэмкълэ и Министерствэу гъогухэм ащышъынэгъончъэнымкълэ и Къэралыгъо инспекцие и Гъэлорышлаллэ ипащэ.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуагъ, мэзаем и 19, 2010-рэ ильэс N 20

Мэзаем и 23-р — Хэгъэгум иухъумакло и Маф

**Хэгъэгум зэошхом иветеранхъу,
Дзэкълулыкълъушлэхъу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!
АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ШЫПСЭУХЪУ ДГЪЭЛЛАПНЭХЭРЭР!**

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ фэшл тыгу къыделэу тышъуфэгүшлэ!

Мы мафэм эклэми зэдыхагъэунэфыкълъыр мэфэкълэхэм чыплэ ин ащэубыты ыкъл Урысыемкълэ ащ мэхъанэшхо ил. Ти Хэгъэгум лыхъужьныгъэу шызэрэхъагъэм шысэ тырахьынымкълэ ар тамыгъэу, цыхъэшлэгъоу Родинэм къулыкълъоу фэзыхьыхэрэм ыкъл ишыкълэгъэу зыхъурэм ар къэзыухъумэнэу фэхъазыгъэм ямэфэкълэу шыт.

Хэгъэгум зэошхом иветеранхъу тэрклэ лыхъужьныгъэм, цыфыгъэшхом, пытагъэм ящысэу шытхэм негъэ ящытхъу тэлэуагъ.

Улэшыгъэ Клуачлэхэм яветеранхэм, рядовойхэм ыкъл запасым шылэ офицерхэм, чыплэ заохэм ахэлэжыгъэхэм, дзэ къулыкълъоу зыхьыгъэхэм ыкъл негъэ тыхэгъэгүшхо ишъынэгъончъагъэ къэзыгъэгъунэхэрэм тхьашъуегъэпсэу ятэлэ.

Лъытэныгъэ зыфэтшлырэ ныбджэгъухэр, Иофшлэми къулыкълъоу гъэхъагъэшхохэр ащышъушлынэу мы мэфэкъл шпалэгъоу тышъуфэлалэ. Шъори къышъушпэблагъэхэми псауныгъэ пытэ, шылэкълэшлэу шъуилэнэу, шынасыпышлэнэу, теклоньгъэкълэхэр шъушлынэу шъуфэтэлэ!

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий ИВАНОВ

Адыгеим и Президент фэгүшъуагъ

Хэгъэгум иухъумакло и Мафэ къызышъысыштым ехъуалэу АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан клэтхагъ указэу «Адыгеим и Шытхъузеухъ» зыфилорэ медалыр я 7-рэ дзэ базэм икомандирэу, полковникэу Сергей Чеботаревым фэгъэшъошэгъэным фэгъэхьыгъэм. Республикэм иаппшъэрэ тын ащ зыкълыфэгъэшъошагъэр Адыгэ Республикэм ыпашъхъэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщырилэхэм пай.

Тхьаклушынэ Аслъан дзэ подразделением икомандир телефониымкълэ зыдэгъушым тын лъаплэр къызэрэфэгъэшъошагъэм, Хэгъэгум иухъумакло и Мафэу къэблагъэрэм афэшл ащ фэгүшъуагъ, Республикэу Абхъазым гъэхъагъэ хэлъэу дзэ къу-

лыкълъоу шихьынэу фэлъэлъагъ. Сергей Чеботаревым илофшлэн осэшхо къызэрэфышлэгъэм пае республикэм ипащэ зэрэфэрэрэу къыгуагъ ыкъл я 7-рэ дзэ базэм идзэкълулыкълъушлэхэм яунагъохъу Адыгеим шыпсэухэрэм республикэм ипащэхэм аналэ зэратырагъэтырэр ренэу зэрэзэхашлэрэр хигъэгунэфыкълыгъ.

Шъугу къэдгъэкълыжын: тапэкълэ дзэ подразделением Адыгэ Республикэм шылагъ ыкъл Кутузовым ыцлэкълэ шыт, Жыгъо Плыжыкым яорденхэр къызыфагъэшъошэгъэ я 131-рэ хъушъхьафыкълыгъэ мотострелковэ Краснодар Кубанскэ къэзэкъ бригадэкълэ еджэщыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкълъоу

Премьер-министрэр хэлэжыагъ

Адыгэкъалэ бэмышлэу цыфэгъэ зэхэхъ-шхор Вологодскэ заводэу «СКДМ»-м икыутамэ къалэм кызышызэуахыгъэр илъэс зэрэхъуэгъэм ыкIи фэтэр 40-у зэхэтышт унэ зэтетым ишын ащ зэрэригъажьэрэм афэгъэхыгъагъ.

Зэхэхъэм Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат хэлэжыагъ. Джащ фэдэу Адыгеим и Парламент и Тхьаматэ игуадзэу Сапый Вячеслав, партией «Единая Россия» зыфилорэм иреспубликэ организацие ипащэу Iэшэ Мухьамэд, Мыекъяупэ имэрэу Михаил Черниченкэр, Шэуджэн район администрацие ипащэу Хьуажь Налбий, республикэм иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэр зэлукIэм хэлэжыагъ.

Апэу КъумпIыл Мурат къалэмрэ заводымрэ ипащэхэр игъусэхэу заводым ицеххэр кыпIахыагъэх. Ащ зэлукIэу цыфэгъэ зэхэхъэм кызышызэуахыгъагъ.

ЕтIанэ унэу ашыштыр зышпыра-

гъэжыагъ чIыпIэм цыфэгъэ зэхэхъэм зэлукIэм Премьер-министрэр кызышызэуахыгъагъ. Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ зэхэхъэм хэлэжыагъэрэм шлуфэс лъапIэ къарихыгъ. Унэу зышын рагъажьэрэм лъапсэу илэ-цутым апэрэ бетоныр езыгъэкIугъэхэм ахэтыгъэх Премьер-министрэр, Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбий, нэмыкIхэри.

Зэхэхъэр заурым ащ хэлэжыагъэхэм апае республикэмрэ тигъу-

нэгъу краимрэ къарыкIыгъэ артистхэм концертыхыгъэ къатыгъ.

НЭХЭЕ Рэмзан.

КЪЭБАРЫКIЭХЭР

Ветеранхэр агъэкIотэжыгъэх

Зэлухыгъэ акционер обществэу «Адыггазым» отраслэм илъэсыбэрэ цыфэгъэ ветеранхэр мэфэкI шыкIэкIэ гъэкIотэжыгъэнхэм ехылагъэ Iофтхьабзэ джырэблагъэ цыфэгъэ зэхэхъагъагъ.

ЯлофшIэпIэ чIыпIэхэм алутхэу гъэхъэгъэшлэхэр къагъэлъагъэхэзэ илъэсыбэрэ зэрэлэжыагъэхэм ыкIи производствэм яшIогъэшхо кызырэщыгъэкIуагъэм апае ОАО-у «Адыггазым» ыкIи ООО-у «Адыгрегионгазым» ягенеральнэ директорэу Сергей Колесниченкэр ветеранхэр агъэкIотэжыгъэхэрэм гуфэбэныгъэ хэлэу зэрэфэразэр къарилуагъ.

— ОАО-у «Адыггазым» производствэм теклоньгъэу кышпыдихыгъэхэр шIо шIуитекIоньгъэу зэрэщытыр зышпыдгъэгъушIэ хъушутэп, — кылуагъ генеральнэ директорым. — Предприятием икхышIэ шIо шIуинэрхылагъэу ыкIи ар шIо шIуилэшIагъэу цыт. IэпIэсэныгъэшхо шIухэлэу ыкIи социальнэ пшIэдэкIыжыэу шIухыгъэр икыоу

зэхэшIушыкIыгъэ, зэпыгъу фэмыхъоу гъэстыныпхэ шIхуантIэр Адыгеим илофшIаплэхэм ыкIи шыпсэхэрэм алъыгъэIэсыгъэным чэщи мафи шIуфэлэжыагъ. Акционер обществэм ипащэхэм ыкIи предприятием ипрофком IофшIэным зэхэхъакIэу илэр нахъ дэгъоу гъэпсыгъэным пae алъэкI къагъанэрэп. Ветеранхэр предприятием зышпыгъэгъушIэхэрэп, загъэпсэфынэу зытIысыжыгъэхэрэ ужми ренэу мылькы Iэпылэгъу ятэты. Типрофессиональнэ мэфэкI зышыхадгъэунэфыкIырэ мафэхэм ахэм апае торжественнэ зэлукIэгъу-хэр зэхэтэщэх.

Ащ ыуж предприятием игенеральнэ директор кылотыгъ газыр алъыгъэIэсыгъэнымкIэ Адыгеим исистемэ цыфэгъэ зэхэхъагъэу гъэпсыгъэ-

ным ыкIи зэпыгъу фэмыхъоу гъэстыныпхэ шIхуантIэр алъэкIэгъэхъэгъэным пae зэхэхъэн ыкIи техническэ Iофыгъохэу зэрэхъэхэрэр, республикэм ипсэхуагъэм газыр агъэфедэу гъэпсыгъэным фэшI «Газпромом» социальнэ политикэу зырихъэрэр тиреспубликэ зэрэщыагъэ-цэкIэжырэ шыкIэр.

МэфэкI зэхэхъэм икIэхым псауныгъэ пытэ ялэнэу, цыфэгъэшIу агъотынэу ветеранхэм Сергей Колесниченкэр къафэлъауагъ, шлуфэс тхылажыгъ, къэгъэгъэ Iарамхэр ыкIи ахыцэ шIухафтынхэр къаритыгъэх. Ветеран нэбгыриблым «ОАО-у «Адыггазым» изаслуженнэ ветераныцIэ» афаусыгъ.

МэфэкI Iанэм зырагъэблагъэхэм ветеранхэм гушылэ фабэхэр къафэлуагъэх ОАО-у «Адыггазым» игенеральнэ директор игуадзэу С. Самониным, специалист ныбжыкIэхэм ясовет итхьаматэу И. Лагутиным, ПЭУ «Гиагинскрайгазым» иди-ректорэу Е. Грицевич.

ЯКОВЛЕВ Александр.

Хэгъэгъу зэошхом иветеранхэу, дзэ къулыкъушIэхэу лъытэныгъэ зыфэсшыхэрэр!

Хэгъэгъу иухъуамакIо и Мафэу къэблагъэрэм пae сыгу кызыдэгъу сышIуфэгъушIо! Мэзаем и 23-рэр тицIуфхэм ямэфэкI анахъ лъапIэхэм ащыш. Дзэм ыкIи Флотым къулыкъу цызыыхыгъэхэм, илъэс экIэлэыкIохэм къакоцI зи Родинэ кызыгъуагъэхэр ыкIи джырэ лъэхъан зыпшIэрылэхэр зыгъэцэкIэхэрэр мы мафэм агъэлъапIэх, гушылэ дэхабэ къафало.

Дзэм къулыкъу цызыыхыгъэхэрэ сыдыгъуи лыхъужыныгъэм, шыпкыагъэм, ныбджэгъуныгъэм

ишысэх, кызышыхыгъэхэ чIыпIэр ахэм къаухъумэным фэхъазырых.

Тикъэралыгъо къэхуымэгъэным пae зыпсэхуыгъэрэ зыкIуачIэрэ хэ-зылэхъэгъэ тидзэкIолIхэм рэзэныгъэ гушылэбэ мы мафэм афало. Джырэ уахътэ тикъыблэ гъуна-пкъэхэр кызыгъуагъэрэ дзэкIолIхэм, террористхэм апэшIуекIохэрэм лыгъэу зэрэхъэрэр хэткIи нафэ.

Мы аужырэ илъэсхэм УФ-м и УIэшыгъэ КIуачIэхэм къэралыгъом ыналэ нахъ атыригъэты зэрэхъуэгъэр, сьд фэдэрэ лъэныкъокIи дзэм къу-

лыкъу цызыыхыгъэхэрэм Iэпылэгъу кызырафэхъурэр кыхыгъэщыгъэн фae. Ащ ишлуагъэкIэ дзэм имэхъанэ нахъ зыкIилэтыгъ, ащ дакIоу ныбжыкIэхэу мышц ишIэныгъэ гъогу езыпхы зышIоигъохэм ахэхъо.

Ныбджэгъу лъапIэхэр! ПшIэдэ-кIыжышхо зыхэлэ Iофэу жьугъэ-цакIэрэм гъэхъэгъэшIуэхэр цышIу-шынхэу, псауныгъэ пытэ шIуи-лэу, мамырэу дунаим шIутетынэу шIуфэсэлэ.

Адыгэ Республикэм идзэ комиссарэу А.АВЕРИН.

Зэрифэшъуашэу хагъэунэфыкIыгъ

Адыгеир ыкIи ыкIи ащ хэхъэрэ ТэхъутэмыкIое районыр шIхьафит зашIы-жыгъэхэр илъэс 67-рэ зэрэхъуэгъэр игъэкIотыгъэу районным цыфэгъэунэфы-кIыгъ. Заом хэлэжыагъэхэу мэфэкI медальхэр кызы-фагъэшIошагъэхэм кыра-хьакIыхэзэ аратыжыгъэх, ахыцэ шIухафтынхэр, шлуфэс тхыгъэхэр, къэгъа-гъэхэр аратыгъэх, афэгъу-шлуагъэх. Мэзаем и 18-м мэфэкIышхо район гупчэм цыкIуагъ, ар къоджэ гъу-нэм Iут саугъэтхэм адэжы кышпызэуахыгъ.

Краснодар, Мыекъяупэ, Адыгэкъалэ, Теуцожь рай-онным къарыкIыгъэ лыкIо-

хэр ащ хэлэжыагъэх. Мы чIыпIэм кышпыгъушIагъэх район администрацие ипащэу ПшыдатэкIо Ризо, ветеранхэм ярайон совет итхьаматэу Алексей Чер-ник, Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет итхьа-матэу Генрих Барташук, нэмыкIхэри. Тишхьафит-ныгъэ къаухъумэзэ фэхы-гъэхэм ясаугъэт къэгъагъэ-хэр кIэралыхьагъэх. Джащ фэдэу мышц фэдэ Iофтхьа-бзэхэр къоджэ пчэгъуми цыкIуагъэх. Кызырэгъуоигъэ ветеранхэр нэужым шхалIэм шхэхэкIагъэх, концерт къафатыгъ, агъэ-шлуагъэх.

ХЪУШТ Шэбан.

«Тхьашъуегъэпсэу» ясэлэ

Илъэс 40 фэдизкIэ үзэ-кIэлэбэжыгъэм IофшIаплэм сышылэу шIобжэу кыс-тещыгъэ хъугъэм кыхы-кIыкIэ, сьакIо тэрэзэу сы-теуцожышIушIыгъэп. Илъэсыбэрэ ауштэу Iоф-шIагъэу, сымьзекIожыгъэх сыхъугъ. Синасып кыхыи Адыгэ республикэ клиниче-скэ сымэдэжыгъэм травма-тологиемкIэ иотделение сьчIэфагъ. Протез ащ фэ-дэм пae зэрэщылэр, хэб-гъэуцон фаеу зэрэщытыр ыкIи нахышIу зэрэхъу-штыр ахэм кысалуагъ. Джы сигушIуакIэ къэлэ-гъуай. Непэ сьакIо кэ-сэуфэшэу, дэгъоу сытеуцэ, ары пакIошъ, илъэс 70-рэ сыныбжыгъэ умышIэнэу, сьзекIо сыхъугъ.

ЗэкIэм апэу травматоло-гием иотделение ипащэу ХьутIыжъ Тимур сьзэрэ-фэразэр къасломэ шIоигъу. Ащ фэдэу зэкIэ чIэт-

хэм, врачхэми, медсестра-хэми, санитарэххэми ящы-фыгъэрэ гуфэбэныгъэшхоу ахэлъымрэ апае сафэраз. ХьутIыжъ Тимуррэ Бис-лъангъур Айдэмыррэ ане-стезиологэу Марина Шу-ман ягъусэу операциер ашIыгъ. Ахэм яIэфшIэн хэшIыкI ин фырылэу, теу-рыкIуагъэ хэмылэу зэра-гъэцэкIагъэм ишыхъат псынклэу сьакIо ськIы-зэрэтеууагъэр.

Коллективым хэтхэм зэкIэми «тхьашъуегъэпсэу» ясломэ шIоигъу. Псауны-гъэ ялэу, насыпышIохэу цылэнхэу сафэлъало. Хэу-шIыгъафыкIыгъэу хъуль-фыгъэу чIэтхэм кьэблэгъэ-рэ ямэфэкI, цылэ мазэм и 23-м, пae сафэгъушIо, шIоу цылэ пстэури къадэ-хъунэу, непэ зытэтхэм фэдэ зэпытынхэу афэсэлэ.

НЭХЭЕ Сафьет.

Мыекъяупэ.

МВД-м къеты

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ кызырэгъэпсэхэу, мэзаем и 8-м кышIегъэжыагъэу и 14-м нэс республикэм бзэдэжэшIэгъи 169-рэ цыфэгъэхъагъ. Ахэр укIы-гъэ Iофэу 1, бзылфыгъэм ебэныгъэхэу 1, хъу-клэн бзэдэжэшIагъэу 7, тыгуагъэхэу 42-рэ, эконо-микэм ылъэныкъокIэ бзэдэжэшIэгъэ 15, нэмыкI-хэри. Адыгеим игъогъухэм зы хъугъэ-шIагъэ къа-техъухагъ. Ащ зы нэбгырэ хэкIодагъ, зы нэбгы-рэм шIобжхэр тещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу ру-лым кIэрысхэу водитель 41-рэ къаубытыгъ.

2009-рэ илъэсым чъэпыо-гъум и 5-м Мыекъяупэ цы-зэрэхъэгъэ хъунокIэн бзэ-джэшIагъэр оперативник-хэм зэхэфын алъэкIыгъ. Мы мафэм кэлэ ипподромым Iоф цызышIэушIыгъэ кIэлэ ныбжыкIлэу къалэу Калугэ цышым бзэдэжэшIэ нэб-гыриш къекIуалIи, кIуачIэ-кIэ агъэшынэзэ, ащ ылы-гъыгъэ сотовэ телефонэу «Нокиа» зыфилорэр тыра-хи, загъэбылэжыгъагъ. Милициеим илофшIэхэм зэрэхъэгъэ оперативнэ-лы-хьон Iофтхьабзэхэм яшлуа-гъэкIэ, бзэдэжэшIагъэр зезы-хъэгъэ нэбгыришIыр мэза-ем и 10-м къаубытыгъ. Зыр Къэрэщэе-Шэрджэс Рес-публикэм цыш, адрэ нэб-гыришIур Мыекъяупэ шIэ-псэу.

Республикэм ичIыпIэхэу анахыбэу аварие кызы-шыхъухэрэм ащышц посел-кэу Инэм пхырыкIырэ авто-мобил гъогоу «Краснодар — Новороссийск» зыфило-рэр. Мэзаем и 4-м зигугъу

къэтIшыгъэ гъогум кыры-чъэштыгъэ машинэу ВАЗ-2104-м илъэс 47-рэ зы-ныбжы бзылфыгъэу Крас-нодар цышIыр риутыгъ. Гу-къау нахъ мышIэми, шIобж-хылагъэу тещагъэхэм апкI къикIыкIэ, бзылфыгъэм идунай ыхъожыгъ, лажъэ зилэу агъэунафыгъэр лъэ-срыклор ары.

Мэзаем и 11-м, мафэм, Мыекъяупэ районым ит ста-ницэу Абадзехскэм хъу-нокIэн бзэдэжэшIагъэ цыфэгъэ-хьагъ. БзэдэжэшIэм кIуачIэр кызыфигъэгъэдэзэ, мы псэхуаплэм цышц бзылфы-гъэу илъэс 49-рэ зыныб-жыгъэм сомэ 3500-рэ тыри-хыгъ. Бзылфыгъэм охъта-бэ тырымьгъашIу чIыпIэ милициеим иотделение зы-кыфигъэгъагъ. Правэухъу-мэкIо органхэм оперативнэ Iофтхьабзэхэр рагъэкIокIы-хэзэ, мы бзэдэжэшIагъэр зезыхъэгъэ кIэлэкIэр къау-бытыгъ. ЫпэкIэ ар хьапсым чIэсыгъ, поселкэу «Мицуре-нец» зыфилорэм шIэпсэу.

Үнэ ипотекам тытегущылэ

ЗЭХЬОКІЫНЫГЭХЭР ФЭХЬУГЬЭХ

Хэгъэгум ипашэхэм, экономистхэм, банкирхэм, Иофым хэшшылк фызицэхэм кызыралощтыгъэмклэ, дунэе финанс кризисэу джыри Урысыер кызыыхэмыкыжыгъэр США-м кыщещягъ ыкли ащ лъапсэ фэхъугъэр ипотекар ары. Ащ ыпкэ кыклэу тихэгъэгу щызэхэщэгъэ унэ ипотека кыу-лыкъур кыызэгугуагъэу, ащ гугъапцэхэр епхынхэр имышшылцэгъэжъэу бэмэ къашлошылнкы пшцэхэнэп. Ар кыцдэтлгытэзэ ыкли а Иошлэным зэхэщаклэу илэм зэхъоклыныгъэу фэхъугъэхэм защыдгъэгъуазэ тшцоигъоу тиреспубли-кэ шылэжъэрэ зэлугъыгъ акционер обществэу «Адыгэ ипотека агентствэм» ипашцэ Кцуашгъэ Василий джырэблагъэ зылудгъэагъ.

— Дунээ финанс кризисым емылытыгыз, — кытфелуат аш тиапэрэ упчлэ джэуап кыритыжыз, — ыпэрэ 2008-рэ ильэсым ебгээпшэн хьумэ, гьэрэкло ипотекем тегьэпсы кыргэу зычлэсыштхэр зэра гьэгьотынхэм пае тиреспубликэ шыпсэхуэ кьытэолагьэхэр ызыныкьо фэдизклэ нахьыбэ хьуггэх. Ащклэ зишлуаггэ экклуаггэхэм ахэпльытэн плэкьлшутхы унагьохэм сабые кьарыхьухэхэрэм зэрахьуаггэр ыкли аш пае ны мылкумклэ сертификатхэр кьызэратыггэхэм зыкьызэрэфатгэзаггэр, джащ фэдэу дзэ ипотекем хуэууаггэхэри нахьыбэ кьытэуаалэхуэ зэриублаггэр. Дзэ ипотекем хуэууаггэхэм апэрапшлэ атын фэе ахьуэм пае сомэ мин 300-м ехуэ ктээыхьырэ сертификатхэр кьытахьылэштгыггэх зычлэсышт фэтэрхэр кьашуфынхэм пае. Нэужым чыфэу кьэнаггэр УФ-м зыкьэухьумэжыгытэнымклэ и Министерствэ ильэс пчяггэу ипотекез зытелытаггэм тегьэпсыкыггэу ахэм афитыжышт. Ыпэрэ 2008-рэ ильэсым тиагентствэ экклэмкли сомэ миллион 315-м телытэггэ ипотекез чыфэхэр нэбгыри 135-м аритыггэггэмэ, гьэрэкло ар нэбгыри 181-м нэсыт ыкли чыфэу сомэ миллион 230-рэ ятгыг.

— ЫлпэкIэ тигъзет бэрэ игугъу кышшугтшыгыг нахьмышIами, гъзетеджэхэм зышшугтшэжыкыгтэхэр ахьтхэху кыгтшIошIышь, джыри зэ тыгу кьэбгъэкIыжкы тшIоигъу унэ ипотекар зытелъытэгъэн ылъэкIышт илъэс пчъагъэр ыкIи процент тегъахьохэр зыфэдизхэр.

— Унэ ипотекам палъэу илэр зы илъэсым кышшублагъэу 30-м нэсы ыкIи а палъэм шокIын ылъэкIыштэп. Ау къэлэгъэн фæе зыныбжъ илъэс 65-м шокIыгъэ гражданхэм ипотеке чыфэ зэратымытырэр. Джащ фæдзæу гъзетеджæхэм аналæ тырызгадзæс шIомIгъу ыпэкIæ зэрæщытыгъэм елытыгъэмæ, 2008-рæ илъэсым иятIонæрæ кIæлъэныкIо кышшублагъэу ипотеке чыфэм пæе процент тегъахъохэр кыззæрефыгъæхэм ыкIи ахэр проценти 9-м кышшублагъэу 11-м зэрæнæсыхэрæм.

— Адэ, процент тегъа-
хьохэр сыда зы пчъагъэм
зыкългтемьтхэр ыкӀи сыда ар
зэлъытыгъэр?

— Процент тегяхъор зыфэ-
дизыштыр бгъэунэфын хъумэ,
лъэныкыуиш кыдэпльытэн фæ:
ильэс пчыагъэу зытæлытагъэр,
чыфэхэр гэгъужкыбгъэнхэм пæ
агъэр ахыжэ лахъу чыфым
ытгын ылякълыштыр зыфэдизыр
ыкӀи ипотекез чыфэр сомэ
пчыагъэу зэрэхъурэр. Тирес-
публикэкӀэ ыкӀи Адыгеим фэдэ
регионьбэхэмкӀэ ипотекез чыфэр
сомэ миллиони 4-м шӀокӀын
ылякълыштӀ. Ау Москва, Санкт-
Петербург, Красноярск, Красно-
дар зыфӀапӀошт чыпӀлэхэм унэ
квадратнэ метрӀэр нахъ лӀапӀэу
зрӀахыгъэспгъэр кыдылӀытззэ,
ипотекез чыфӀэу ахэм ащараты-
рӀэр нахыбӀу агъӀэспгъ.

— Зыч!эсышугыр кызышчы-
фы зыш!оигуоу нэ ипоте-
кэм хэуцуаггэм апэрэ ах-
шэ !ахь анахь мак!эу ытын
фаер сомэ тхьапша?

чыфэхэр кытыжынынхэ ымы-
лъэклымэ ыкйи ипотекем телы-
тагыу кышэфыгыэ унэр
кылажыжынышэ ашэжын
фаеу хумэ, квартирэр нахэ
лүгэкыгышоу зэрэшытыр
ыкйи чылабэ унэм шэфаклохэр
нахэ маклэу кызырэклэуп-
члэхэрэр ары. Шыпкэбэ, мы
лофыр ренэу а шыккэм темы-
тын ылаэкышут ыкйи процент-
хэм зэхэкыныгыэхэр афашы-
жынхэкйи мэху. Аш тетэу хун
зылаэкышутыр унэ шэн-шэфы-
ным эпхыгэ бэдзэршыплэм
тапэкйи зэхэкыныгыэу фэ-
хушутхэр ары.

— ЧыфэмкIэ апэрэ ахы-
щэ Iахыу цIыфын ытын
фаем зэрэхагэхъуагъэм унэ
ипотекэм хэлажъэ зышIои-
гъохэр нахь макIэ ышIышт-
хэу кыпщимыгъэхъун

— А епльыкIэр тэрэз дэдэу
слытэрэп. Ащ тетэу кызы-
шозыгъэшын зыльэкIыштхэр
унэ ипотекаш шапхъу пыль-
хэм икыоу ашумыгыуазэхэр ары
ныIэп. Ахэм зэрагъэнафэрэмкIэ,
ежь цIыфым мэээ лэжыапкIэу
кыгъэзлэгъон ыльэкIышутым
имызакъоу, джыри нэбгыритIу
гъусэгъу кызыфишын фит. Ащ
фэдэ цIыфыр ятэу, янэу, ышэу,
ышыпхтоу, иIахылау зэрэщы-
тын ыльэкIышутым имызакъоу,
хэтырэ цIыфыни ыльэкIышт.
ИшукIэгъэ зактор илэжыапкIэ
зыфэдизыр кыгъэзлэгъозэ,
ипотекашкIэ унэр къэзыщэфырэ
цIыфым къыддишIырэ зэзэ-
гынынгэм къыкIэтхэнхэр ары
ныIэп. Сыдэу хуэгъэми, чIыфэр
къэзытыжышутыр унэр къэзы-
щэфыгъыр ары. ПчыгъэхэмкIэ
къэбгъэзлэгъон хуэмэ, зимзээ

— Сомэ пчыагээр зыфэаизыр кэапон хуумэ, ыппшэкIэ кышыхэзгэщыгыгэ лэныктуишым уакыпкырыкыын фае. Арышш. ар нахь гурылогшошу хуушт процентхэм зэхьоклыныгууэ афэхьугэхэм сакышыуцумэ. Нахьыпэм уыцIэсынуу кэшэу-фырэм уасэу иIэм ипроценти 10 апэрэ Iахьэу птын фэагтэмэ, джы квартирэ кэапшэфын хуумэ аш уасэ ипроцент 30 ыкIи чIылэз унэ кэапшэфы пшпоигьомэ, аш уасэ ипроцент 40 апэрэ Iахьэу птын фаеу агэ-нэфаг. А шыкIэм техэхэ зэху-м тельхэпIэ зауэ кыпкы-рыкыгыгэх. АпэрапшIэ кыда-лыгтаг апэрэ ахьшэ Iахьыр зеты ужым цIыфым чIыфэу кыгте-нагээр нахь макIэ шIыгэныр ыкIи ар нахь псынклэу кыгы-жын ыльэкIынуу гьопсыгэныр. Ятлонгэр лэныкыуэ анаIэ зы-тырадзагээр зыгорэкIэ цIыфым

ыльэкIырэп. Хэта ар зифе-
дэр?

— Сэ спыхэкIи а еплыкIэм кыдесэгъаштэ, ау а шлыкIэр зыгэнэфэгъэр тапшгэкIэ цыIэ организациер ары. Сэ сизакъоп, ипотекем ехыIлэгъэ зэлукIэхуэ эсащэхэрэм тахалажэ зыхукIуэ, регионхэм кыарыкIыгъэ псту-ми а еплыкIэр кьалоштыгъ, гурьтымкIэ ар процент 20-м шомыкIэу гъэссыгъэныр нахь тэрэзэу алытэщтыгъ. Тыкызы-хэхыгъэ илэзсым ыгүзэгүхэм аджэ а Iофым джыри хэлпэ-жынынхуэ кысIлошIы.

— Ипотекээр кызыфа-
гьэфедээ зычлэсышт үнэ
кызышзфы зышлоигьохэм
кьалоу зэхэпхышт ямээ
лэжыапк!э зэрэц!ыклүм
кыхэхклэу яунэ амалхэр
нахышлу ашынхэм пае а
шык!эр кызызафгьэфедэн
зэрамылгьэклэрэр.

лэжыапкIэ сомэ мин 26—27-м нэсырэ цыфым чыфэу сомэ зы миллион еттын ыкIи а ахыжэм кыыхырэ унэр кышэфын ыльэкIышт. ШыIэныгэм кызы-эригьэлэагорэмкIэ, ащ фэдиз мэээ лэжыапкIэ кызыгьэлэагон зыльэкIыхэу тиреспубликэкIэ кытэуалэхэрэр макIап. Арышт, апэрэмкIэ кызыэрэпшыкхуштым тетэу Iофыр гукIодыгэ дэдэп. Мы кьэсIуагэм имызакыу, предприниматель IошIэным кыкIэлорэ фэдэри лэжыапкIэм фэдэу кьагьэлэагон альэкIышт.

— Цыфхэм үнэ амалэу ялэри, ямэзэ лэжыапкIи зэтекIых. Арышг, зиунэ амалхэр нахьышIу зышIы зышIоигьохэри ныхьжэу ялэмкIэ зэфэдэнхэ ыльэ-кIышутэл. НыхьжымкIэ сыд кутым хыхьэхэрэр ара нахьы-бэу кышышюуаллэхэрэр?

— Гүрүтүм тетэү пштэн хьү-

мэ, зыныбжэ илэс 40-м нэсы-
гэхэр ары. А цыф купыр ары
нахыбэмклэ унэгтуашлэ ежа-
гэхэр ыкли юфшлэни зилэху
лэклэу ялэм шыгугтынхэ
зылэклыхэрэр. Етлани, ежхэм
афызэшлюкырэм имызактоу,
тызэресакгэм тетэу ны-тыхэри
ялфыггэхэр алэ тырагэузон-
хэм егээгумэклых, алэклы-
штымклэ аделэх.

— Дундэ финанс кризи-
сым шууэныгээм илээны-
ктуабэ кыизэллыгэххыягы,
лошшэн зимылэхэм япчыагы
нахыбыэ ышшыгы. Ипотекэ
унэ чыфыэ кыалызыхыгээм
ащысухэри а кыйныгээм
кыыхуыбатагыэх ыккы фэдэ
кыазэрэлкэмыххэрэм ыпкы
кыиккэу чыфэхэри аты-
жыынхэ алэккырэп. Шо
ипотекэ чыфыэ зэшуты-
гээхэм игээм ар кыатыжын
алэккы?

— Гүхэки нахь мышлэми, зэрэхэгъёогу аш тетэу шыгъэ-псыгъ. Тэри кыныгыохэр тилэх, зишылэкIэ амал кыкIичыгъэхэм хабзэм зэригъэнэфагъэм тетэу лоф адэтъшлэ. Сэ кыгъ зэрэсплошырэмкIэ, жажэхэрэр къэшлэгъуаеу, амал зилэхэми чыфэхэр ипалалэм къэзымы-тыжхэрэр ахэтых. Арэу шыгъ-тэ, цыфырэм тхылъгъу кы-тихыблалэхэрэр зэхэтфыхээз, лофшлэн зимылэу къэнагъэхэм ыклинэмыкл кыныгыо кы-зыфыкыокыгъэхэм чыфэу ател-хэр иллэс паллэ илэу реструк-туризаци афэтъшых, ахэм апае чыфэхэр тэ тэтгыжых. Мыш дэжым ыпэкIэ цымылэгъэ зы лофыгъуакIэ уналэ теозгъадзэ сплоигъу. Реструктуризациэм кыхеубытэх тэ ипотекэ чыфэ зэтгыгъэхэм ямызакъоу, банкым чыфэ кылахи зычIэсышт-хэр къэзышцэфыгъэхэр е унэ зышпыгъэхэр ыкли чыфэхэр ипалалэм ехуалэу зытыжын зымылэкIыхэрэр. Арышгъ, аш фэдэхэми зыкытфагъэзэн алэкIышт, Iэпылэгъу тафэхушт. Ау къэлэгъэн фае процент те-гахьохэмкIэ банкым Iуагъу дашпыгъагъэр змыхьокыгъэу кызыэрэнэжырэр.

— ИкІәухым тызылбымы-
Іэсыгэ лэныкыо горэ кы-
хэбгээхьожы пшІоигыуа?

— Къэлогъэн фæе ыппшэкI къызэрэщысIуагъэм фэдæу, зычIасыхэрæ унэхэр цIыфхэм ягъæгъотыгъэнхэм ехылаIагъæ программæ зэфшъхъафхэм ахэм ашущыш ныбджыкIэхэм зычIасыштхэр ягъæгъотыгъэнхэм ехылаIагъэр, дзæ ипотекэр, нæмыкIхэр, тазэрæхалажъэрэр. Ори ушыгъуаз аужырæ илъæсхэм къэралыгъо субсидиехэр, ны мылыкIури зэрæдыхтæу, цIыфхэм нахыбæу къаратыхæу зэрæху-гъæм. Арæу шытми, джы къыз-нæсыгъэм мылыкIоу яIæмкIæ зэкIолæштхэр, ипотекэр зэрæ-лажъэрэр зымышIæхэрэр цыIæх. Аш ыпкæ кыкIæу, къэралыгъо субсидиехэр игъом алæ къы-рамыхгæхæгъæу ыкIи аш егъыгъæ отчетхæри хæбзæ органхэм игъом атынхæ амылъæкIæу кыхæхкIы. Арышъ, къæсæло тызэрæщыIæр, тызэрæлажъэрэр, унæ ипотекэр зыгъæфедæ зышлоигъохэм къытæкIолæнхæ зэралъæкIыштыр.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтым итыр: КІуашъэ
Василій.

ВАНКУВЕР ИЗЕКІУАКІЭ ШЪАЧЭ РЫГЪОЗЭН ШЪУІУА?

Хэдзынхэр сикласэхэп. Сыд фэдэрэ хэдзынхэри, чыплэ, шъачэ хэдзынхэри. Кіэухэу ахэм афэхъуштхэр пэшлорыгъэшъу кэпшілэнэу зэрэщытхэр, сэ сымэкъэ закты политическэ кІуачлэхэу хэдзынхэм ахэлэжъэхэрэм мэхъанэшхо зэрэщыримы-лэри арэп Іофыр зыфэгъэхьыгъэр. Хэдзынхэм апэкІэ тикъэлэ-курорт Іоф горэхэр кышцежъэх, цэбыжъуатэх, а Іофхэр хэдзынхэм занкІэу афэгъэхьыгъэхэу шымытхэм фэдэх, ау ... зэтІуазэхэм анахы нахь апэблагъэх хэдзынхэм. Ар шылэныгъэм бэрэ шыушэтыгъэ Іофэу шыт: хэдзынхэр кызыблагъэхэкІэ, курорт кьалэм шыпсэхуэрэр Шъачэ итарихъ, иблэкІыгъэ фэкІэшыгъо мэхъух. Ар хэта зифедэр, хэта зищыклагъэр?

Мызгъэгъуми мы темэм тынэмысыгъэми хъуштыгъэ, ау Іофыгъо шыт: Шъачэ хэдзынхэм афэкІо — гъэтхэпэ мазэммышц кьэлэ зэлүклэм идепутат-шыштхэр цыхадзыштых — ошІэдэмышлэу Ванкувер Олимпиадэ джэгунхэу шылэхэм атефагъэх а хэдзынхэр. Сыда ахэр зэрэзыхьылагъэхэр? — шыукъэуптІэнкІи мэхъу. ЗанкІэу, плөпэн хъумэ, зэхьылагъэхэп. Канадцэхэм олимпийскэ эстафетэр урысые Шъачэ кыратыжы, зэрэдунаеу ахэм рагъэлэгъугъ уитарихъ уфэсакъэу, шъхъэклафэ фэпшілэу үпсэуным, спортым игухэлъышлүхэр дунаим шыгъэшлэгъэным цыф лъэкъыкІи дин зэмылэуужыгъохэр зэктыгъэуцогъэнхэмкІэ мэхъанэшхо зэрилер, ащ кыделъыгъэх планетэм испорт зэнэкъокъу шъхъалэхэр зыщыклорэ чынальэм чыплэрыс лъэкъыкым ищыплэкІэ-псэукІэ, икультура, идуховнэ кІэн.

Джаш фэдэгъ Ванкувер, ащ ыпэкІэ Лилехаммер, Солт-Лейк-Сити, Сидней Олимпиадэхэр зэрэщыкІуагъэр. Тэ тадэжъ сыд фэдэу цыхъуштэ?

Индейцэхэм ятарихъ шыщ

Индейцэ лăкъохэу лилуат, маскиэм, скэмиш ыкІи цлейлауаугус зыфилохэрэр зыщыпсэуштыгъэ чынальэр ары кьалэу Ванкувер шыцагъэуцугъагъэр. Непэ а хэкүм Британская Колумбия рало. Я 19-рэ лэшілэгъум а чынальэм хъугъэ-шлагъэу кышхъугъагъэхэр угу кьагъэкІыжы Урысые пачыхъэм Темуыр Кавказым ицІыф лъэкъыкхэр заокІэ зэриштэгъагъэхэр. Англиям индейцэхэм ячІыгу ыштэ зэхъум цыфхэм ашхъасыгъэп, цыф «Іэлхэр» ІашэкІэ кьэбгъэуцолІэнхэ фаеу ылытэ-штыгъэ, чыплэрыс лъэкъыкхэм жьалымыгъэшхо адызериыхагъ, лъэкъыкбэу ильэс мин пчъагъэм

а чынальэм исыгъэхэр зэтыри-укІагъэх, лъэкпкъ зэфэшхъафхэм ащыщ куп цыкІүхэр ары кьэнэжыгъэхэр.

Канадэ хабзэр цызылыгъхэм ашхъэ кыхъахэрэп якъэра-лыгъо ыцІэ индейскэ гушылэм кызыэрэтекІыгъэр, зео-мэшлосхокІэ чынальэр зэраштагъэм кІэх дэйхэр кызыэрэтыгъэхэр. Улагъэхэу чыплэрыс лъэкпкъхэм атырацагъэхэр зэрацагъэгъупшэштым, зэряшлүжыштытхэм пылэх. А лăкъохэм кьатекІыгъэхэм Іэпылэгъушлү афэхъух. Актыл зыхэлъ кьэралыгъо политикэу зерахъэрэм а пстэур кыделъытэ. «Лыхъужъхэу» индейцэхэр зэтэзыукІагъэхэм мыжъосынхэр афагъэуцухэрэп, плон хъумэ, ахэми «Лазаревхэр», «Зассхэр», «Ермоловхэр» ялэхэми, географическэ чыплэцІэхэр агъэкІодхэрэп, лъэкпкъгъэкІод заоу (геноцид) арашыллэгъагъэр цыфхэм ацагъэгъупшэным пылэхэп. Кьэралыгъом хъугъэ-шлагъэу чынальэм цыхъугъэхэм шъыпкъагъэу ахэлъыр ыушъэфырэп. Джары тарихыр зылэпсэ темэм Канадэ идеологическэ зэутэ-кІыныгъэ кызыкІышымыхырэр. Ащ ишлугъэкІэ хабзэм чыдэлъф лъэкпкъхэм ялэпылэгъу кызыфегъэфедэ.

Адыгэ тарихъым еплъыкІэу фырлэр

Урысыем тарихъым екІоллакІэу шыфырлэр нэмыкІ шъыпкъ. Тэ адрэхэм тафэдэп. Президентым иуказкІэ джырэблагъэ кьэра-лыгъо комиссией зэащыгъэм шъхъэу илэр гъэшлэгъоны, уегушысагъэкІи ащ фэдэ кыпфэгъотынэп: «Комиссия по противодействию попыткам фальсификации истории в ущерб интересам России». Ащ кыбгъэкІын лăэкІышт тарихъыр зэрэщы-мыгъым тетэу кьэптымэ Урысыем ифедэ хъунэу.

Олимпиадэу Шъачэ шыкІо-штым бэ рыгушылэрэр. Шъыпкъэ, ащ кьэралыгъо мэхъанэ иІ, сыда плэмэ Іофышхо дэд Олимпиадэ зэхэпшэныр. Спорт псэо-лэхшохэм яшІын, социальнэ инфраструктурэм игъэпсын мафэ кьэси тегушылэх, мылкъушхо пэлуагъэхъащт, идеологическэ машинэм кызытэмыуцоу Іоф ешІэ.

ГъэрэкІо информационнэ агентствэхэм макъэ кьагъэ-лугъагъ дунэе кинопроект джадэ — серии 8 хъурэ художественнэ фильмэу «Марьянэ» тырахынэу зызэрагъэхъазы-рырэмкІэ. Мы ильэсым игъатхэ ащ фежъэнхэу арыгъэ, ау фильмэм исюжет кызырэкІоу цытэп, Урыс-Кавказ заом ильэ-хъан кыгъэлъагъорэр, урыс

пшъашъэу Марьянэрэ кьэээкъ атаманырэ шлү зэрэлъэгъух. Адыгэ зеоІ мин пчъагъэр кьэ-зэкъ зеоІ купым теошъ зэхэ-гъэтакъо, ащ дэжъым кьэээкъ атаманыри, Марьяни хэкІуадэх. ЕтІанэ Олимпиадэр зыщыклорэ Шъачэ ильэсишгъэрэ шъэныкты-рэкІэ үзэкІэІэбэжъымэ, зэутэ-кІыныгъэу цылагъэм хэлэжыгъэ-хэм кьатекІыгъэ кьэээкъхэмрэ адыгэхэмрэ зэлүплэгъэх... Филь-мэм иценарий дебгъэштэнэу цытэп. Краснодар краимрэ Адышеимрэ ащыпсэурэ адыгэхэм адагъэп ащ фэдэ фильмэм кьыда-гъэкІынэу. АР-м и Кьэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу КІэрмыт Мухъдинэ Краснодар цыщ депутатхэм агуригъэлуагъ ащ фэдэ кинофильмэм зэрар нэмыкІ кызыримиыхыштыр, тхыамыкІэгъошхоу, лыхъужы-ныгъэшхоу адыгэхэм кызыха-гъэфагъэр зэрэчІигъэбылхъэрэр, тарихъым ишпыпкъаплэ зэрэзб-лихъурэр.

Сыдми, фильмэм итехын кы-

позицием игупчэ кьэээкъ бзыл-фыгъэм исурэт ит, ащ лагъэу ылыгъым шхын зэмылэуужыгъо-хэр ильых, ащ исэмэгубгъукІэ ермэл хуалъфыгъэр шыт, иджаб-гъу лъэныктыокІэ бзылфыгъэ ныбжыкІэ шыт, кІэлхын кІэко дэдэ цыгъ, гушыкІэу гъэлсыгъэ. Сэ кызырэсалуагъэмкІэ, ар адыгэ бзылфыгъэ ныбжыкІ. Къушъ-хъэчІэс бзылфыгъэм иобраз нэпэтэхэу кызырагъэлэгъагъэм дедгъэштэныр кьекІүхэрэп, тилъэкпкъ зэхашІэ еушІои, тэ адыгэхэми, тикультури шъхъакІо кызыыххэрэм афэдэштэп.

Шапсыгъэ Адыгэ Хасэм илэшхъэтетхэм кІыхъэ-лыхъэ зырамыгъэшлэу кьалэм ипащэ-хэм писъмэ афагъэхъыгъ, а Іофыгъом зэрэдырамыгыштырэр, ар зэрэемыкІур писъмэм кы-щыралотыкІыгъ. Ащ ыуж адыгэ-хэм кьагъэлэгъогъэ шыкІэгъэ-шхохэу эскизым илэхэм кьеу-цоллагъэх, гъэтэрэзыжынынхэр фашиштых, адыгэ пшъашъэм лъэкпкъ шъуашэ «шлалэшт», —

хэм ягүхэлъ дебгъэштэнэу шы-тэп, адыгэхэм ятарихъ лыы лъэуж кыхъэзынэгъэ үкІэкІо-хъун-кІакохэм яскулытурэхэр поста-ментым тебгъэуцонхэр тилъэкпкъІэ емыкІүшху, шъхъакІо. ЕтІани писъмэм иавтор кыкІе-гъэтхы: «Шъачэ инэкпкъ кышпи-тІысыкІыгъэгъэ апэрэ десант-никхэм ацІэхэр дышлэпсыкІэ тетхэгъэнхэ фае».

Писъмэу зигугъу кьэтшІырэм апэрэу кыхъэфэ урыс солдат-хэмрэ офицерхэмрэ ягъусэу кьушхъэчІэсхэм алъэкъуацІэ-хэри тарихъым кызырэхэнэ-жынынхэу постаментым тетхэ-гъэнхэу. ЗичІыгу кьэзыухъумэ-хээ заом лыхъужъэу цыфэ-хыгъэ адыгэхэм апэу ар яфэшъо-шэ дэд. «Үгугъэ хъушт джаш фэдэ гупчэ загъэпсыкІэ култур-нэ-просветительскэ гүхэлъхэм афэлэжъэнэу, Шъачэ иэк-курсионнэ объект шъхъалэ хъу-нэу, — етхы А. Сергеевым, — ащ нэмыкІэу, сэ сызэрэ-плырымкІэ, ащ фэдэ гупчэр урысхэу мы чІыгум я XIX-рэ лэшілэгъум гүхэлъ гъэнэфагъэ ялэу кыхъэгъагъэхэм кьате-кІыжыгъэхэмрэ адыгэхэу зичІыгужэ зышхъамысыжъхэу фэзэуагъэхэмрэ язэшлүжыплэ-зэгурьлоплэ чыплэу хъун ылăэкІышт. ЛъэныктыуитІуми тарихъым кыхъэнэгъэ цыф цІэрылохэм ацІэхэр зытет мыжъосынхэр афэбгъэуцуныр атефэ».

Арэу шытми, сыгу зэпуцужэ зыхэлъ гупшысэхэр шызэ-утэкІых. Гурэ-псэрэкІэ шлшолэ бгъэхъунэу уфаеми Іофыр кьэ-зыхъыжыагъэм гүхэлъышлүхэр зыдІыгыгъэу — лъэкпкъ пэпчэ ежъ иунэе шІэжъ тарихъ иІ, кыкІэхъухъэрэ лăужхэм апае а шІэжыр кыгъэнэжынын иконституционнэ фитыныгъи иІ, ау актылым кылорэр фэшхъаф. Мыщ фэдэ Іофыгъо инхэм, лъэкпкъхэмкІэ мэхъанэшхо зыхэм атегушылэхэу, ау мэхъанэ гори зимыІэ псевдонимхэм закъозыгъэбылхъэхэрэм цыхъэ-шхо афэсшІырэп. «Кьалэм иоб-щественность, зэкІэ Шъачэ шып-сэхэрэр мэгугъэх мыщ фэдэ унашгор (зигугъу кышІырэр тарихъ бульварыр гъэпсыгъэныр ары — Н.А.) мы охътэ благъэм агъэцІэкІэнэу, — кьэлэдэхсэм, джаш фэдэу хылуштом кІэ-лырыс адыгэ-шапсыгъэ мин пчъагъэу зятэжъхэр джа «де-сантникхэм» агъэкІодыгъэхэр, зиухъанэу Сергеевым ымакъэ ыгъэлъышхэ кьело. Хэта ар? Хэта ащ фитыныгъэ езыгыгъэр мош фэдэ пшъэдэкІыжъ ин зыхэлъ Іофыгъом игъэцІэкІэн изакъоу кІэуцонэу?

«Александрием» игъэпсын ыкІи кьалэу Шъачэ тарихъ мэхъанэ зилэ игупчэ археологхэм шатІыным пэлухъашт мылкъур кызырагъотыштым цэч хэлэп, ащкІэ унэшхо пухыкІыгъэ кьалэм илэшхъэтетхэм аштэгъах,

зэтырагъэуцугагъ, темэр зэфашыжыгъ, ау...

Джыри зы шысэ. «ХъакІэхэр зикІэсэ Шъачэ». Ащ фэдэ цІэ зилэ скульптурнэ экспозицие шъэджаштэм ишІын кьалэм шыфежыагъэх. Ар Адлер шлагъэуцун ямурад. Проектым иавторхэм ягүхэлъкІэ Урысыем икурорт шъхъалэ, 2014-рэ ильэ-сым шылэшт Олимпиадэм истолицэ хъакІэхэмкІэ нэгүихыгъэу зэрэщыгъыр кьагъэлэгъон фае кьэээкъ бзылфыгъэм, адыгэ кІалэм ыкІи ермэл кІалэм ясу-рэтхэмкІэ. Гурылогуаеу шыт экс-позицием гупшысэу хэлъыр, кьалэм илэшхъэтетхэми, Шъачэ ильэкпкъ културнэ гупчэхэм янахыбэми хъунэу аштэгъахыгъ. Кьалэм иадыгэ общественность ащкІэ адыригъэштагъэп.

— Эскизэу слэгъугъэм сызэ-кІигъэкъагъ, сшъхъэ лыыр ды-рыригъэфягъ, — ылуагъ шап-сыгъэхэм яобщественнэ парла-мент итхыаматэу КІаКІыхъу Мэ-джыдэ. — Художественнэ ком-

ащ адыгэ тхыпхъэхэр илэштых. Алуагъэр зэрагъэцэкІэжырэм общественнэ организациер лыплэшт.

Джыри зы ІофыгъуакІ. Шъачэ кышцэдэкІырэ гъэзетэу «Черно-морская здравница» зыфилорам джырэблагъэ «А. Сергеев» ылоу зыкІэтхэгъэ писъмэ кыхиуты-гъагъ. Ар кызытегушылэрэр кьалэм нахыпэкІэ фэдэу тарихъ гупчэу «Александрия» кышцэ-зэлүхыжыгъэныр ары. Пачы-хъэ дэхэм 1838-рэ ильэсым десантэу убых чынальэм кы-щырагъэтІысыкІыгъагъэм джа-рэуштыгъэ еджэгъагъэх. Пачы-хъэгъум Темуыр Кавказым цы-зэгъэнэу шытэп кьалэм итарихъ кьэлэдэхсэмрэ хъакІэхэмрэ ягъэшлэгъэным фэгъэхыгъэу а Іофхэр зерахъэхэмэ, ау автор-

2010-рэ ильэсыр кӀэлэегъаджэм и Ильэс

НЫБЖЬЫКӀЭХЭМ ЯШУН ЫГУРЭ ЫПСЭРЭ ХЕЛЪХЪЭХ

Хъуаджэкъо Гошнагъо ильэс цӀэкӀым кӀехъугъэу кӀэлэегъаджэ сэнэхъатым фэ-пшыпкӀэу рэлажэ. 1980-рэ ильэсым ащ Адыгэ кӀэралыгъо кӀэлэегъаджэ институ-тым ІэкӀыб кӀэралыгъуабзэхэмкӀэ ифакуль-тет кыгухыгъ. Поселкэу Краснооктябрь-скэм дэт гурыт еджапӀэу N 2-м кӀэлэегъаджэ ныбжыкӀэм иапэрэ лъэбэкъухэр цыри-гъэжыгъэх ыкӀи ильэс 15-рэ мы еджапӀэм кӀэлэеджакӀохэр нэмыцыбзэмрэ фран-цузыбзэмрэкӀэ цыригъэджагъэх. Ащ ыуж 1996-рэ ильэсым кышчыублагъэу непэрэ ма-фэм нэс искусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ колледжым Іоф щешӀэ, нэмыцыбзэмрэ французыбзэмрэ студентхэм арегъашӀэ ыкӀи гъэсэныгъэ-пӀуныгъэ ІофхэмкӀэ колледжым ипашӀэ игуадз. Пшыгъылы мыпсынкӀэу Гош-нагъо колледжым цырилэхэр кӀын кы-цымыхъоу егъэцакӀэх.

письмэм кызырэщилорэмкӀэ. Хэта кӀэзылоштыр: гухэлъэу зыфашыжыгъэр зэррахъу-хъагъэм, проектым кызырэ-щилорэм тетэу зэрамыхъокӀэу агъэцэкӀэшта, хъауми ушъхъагъу горэхэр кӀауӀушысызэ, хъардж-хэм ясметэ кышчагъэкӀэшта? Ащ фэдэ Іофхэм тарихылыгъу кыхъыгъ. **ЛъэпкӀэ културэ-хэм япсышӀопэ гупчэ ильэс 15-м ехъужыгъэу мыжъоу шчагъэтылыгъагъэр зэрэ-щылы, а чӀыпӀэм Урыс-Кав-каз заом хэкӀодагъэхэм сау-гъэт шчафагъэуцунэу рахъу-хъэгагъ. Ау казнэм ахыцэ иӀэп, адэ адмиралэу Лазаре-вым (адыгэхэр зэтезыукӀа-гъэм) ибюст зэрагъэцэкӀэ-жышӀт мылӀкӀур псынкӀэу кыагъотыгъагъи!** ИлъэситӀукӀэ үзэкӀІэбэжымы, кӀуаджэу ШэхэкӀишхо Урыс-Кавказ заом адыгъу цыфэхыгъэхэм мыжъо-сынэу ащыфагъэуцугъэм игугъуи-ипшысы кӀашӀырэп. АмылӀэ-гъурэм фэдэу зашӀы...

— Олимпиадэм изэхэщӀнкӀэ, унашъохэр, анахъу културэм фэгъэхыгъэхэр, штэгъэнхэмкӀэ чыдӀэлъф цыф лъэпкӀхэм мэхъаншхо яӀ, — кырилуагъ Ван-кувер и Олимпиадэ изэхэщӀокӀо комитет игъэцэкӀокӀо вице-пре-зидентэу Дэив Кооб урысые журналистхэм кызыдэгущыӀэм.

— ЧыдӀэлъф лъэпкӀхэм уасэ афэшшыгъэныр, ахэр тигъусэхэу сыд фэдэ Іофыгъохэри зэдэгъэцэкӀэныр Олимпиадэр зэхатцэ зэхъуми, ар егъэкӀокӀы-гъэным илъэхъани тэркӀэ Іоф-гъэзэпӀэ шъхъалэу цыт, — кы-кӀигъэтхыгъ оргкомитетым игъэцэкӀокӀо директорэу Джон Ферлонг.

Индийцэхэм якультурэ ыкӀи яфольклор ащыцӀ Іахъэр Олим-пиадэм изэхэщӀахэм кызы-фагъэфедэгъэ кӀодып, ахэр Джэгунхэм языфэгъэхъазы-рыгъуи хагъэхъагъэх. Спорт псэ-уалъэхэм яшӀын зырагъажьм Ванкувер ичыдӀэлъф цыфхэм а псэуалъэхэм ягъэпсын гъунэ лъафыгъ, экологием ягъэ-рамыгъэкӀыным анаӀэ тырагъэ-

тыгъ. «ЛӀэкъуипӀымы язэкъош-ныгъ» зыфилорэ организациер зэхатцэгагъ. Ащ пшыгъылы шъхъалэу иӀагъэр индейцэ лӀакъохэу лидуат, маскизм, скэ-миш, цӀейл-ваутус зыфилорэхэм яшӀоигъоныгъэхэр кӀэухъумэ-гъэнхэр, ятарихъэр якультурэ-рэ нэмыкӀхэм ягъэшӀэгъэныр ары.

Ванкувер игупчэ шпыпкӀэ културэмкӀэ гупчэшхо цызэты-раутыгъ, ащ индейцэхэм якуль-турэ, ялӀшагъэхэр кышчагъэлы-гъох. Олимпиадэр кызылӀахы зэхъуми, зэфашыжы зэхъуми индейцэхэм ямузыкэ, якъашъо-хэр, ямифологии, ядин хабзэхэм атехыгъэ пычыгъохэр кыагъэлы-гъох. Индейцэ нэбгырэ 300-м ехъу, ильэс 19 — 29-рэ зыныбж-хэр, пкӀэ гори хэмытэу зэнэ-кӀокъухэм яплъыштых.

Художницэу Корин Хант, ильэпкыкӀэ индианк, олимпий-скэ медальхэм ягъэкӀэрэкӀэнкӀэ зэнэкъокъум щатекӀуагъ.

Олимпиадэм пстэумкӀи ме-даль 600-м ехъу атлетхэм ащра-тышты. Ванкувер цыпсэхуэм-рэ ащ ихъакӀэхэмрэ мы мафэ-хэм амал яӀ кыкӀэлъыкӀорэ Олимпиадэ Фыжымы икӀэлэ шъхъалэ зыфагъэнӀосэнэу. «Урыс унэм», ар олимпийскэ кӀуаджэм дэт, Шъачэ иблэкӀыгъэ уахъгъ-рэ инепэрэ цылакӀэрэ уащызы-гъэгъозэрэ экспозициешхо кы-шчагъэлыгъо. **Спортым илӀы-кӀо купышхо нэмыкӀэу Ка-надэ кӀуагъэх Урысыем шы-цӀэрыло артистхэр, културэм илофышӀлэшхохэр, эстрадэм «ижъогъо» цӀэрылохэр, джац фэдэу фольклор коллектив пчъагъэ. Ахэм ащыцӀ Пшы-зэ шъолъыр икӀэзэкъ хор. Краснодар краим ичыдӀэлъф лъэпкӀэу адыгъэхэм, ащ ичы-налъэ 2014-рэ ильэсым и Олимп джэгунхэр цылӀаштых, арэу шытми, спортышхом имэфӀкӀ адыгъэхэм ащыцӀ зы нэбгырэ агъэкӀуагъэп. Сыд ащ кӀепӀолӀэн?**

НЫБЭ Андзор.
«Адыгэ макъэм» исобко-рэу ПсышӀопэ районым шыл.

Непэрэ обществэм кыхъэ-хъухъэгъэ ныбжыкӀэхэм яшӀошӀхэм уасэ афэшӀын, ежъхэми уасэ кызыфябгъэ-шын фай. Сабыим үдӀэжъхэн зыхъукӀэ, ащ ипсихологии, иду-ховнэ байныгъэ ушыгъозэн, ныбжыкӀэм хэлъ ІепӀэлэ-ныгъэм икызылӀухын Іоф дӀэшӀлэн фае. НыбжыкӀэм цыхъэ кызыфемыгъэшӀэу, ишӀошӀхэр кыдэмылытэхэмэ, пӀуныгъэ Іофыр лыкӀотэштӀп. Ежъ ныбжыкӀэр ары гулытэ-ныгъэми, гупшысэ зэфэшъаф-хэми уакъыфэзыгъэушырэр. ПӀуныгъэм имызакъоу ежъ ипредметкӀи ІепӀэлэсэныгъэшхо хэлъ. 2002-рэ ильэсым Германием кыкӀи Адыгеим ІэкӀыб кӀэ-ралыгъуабзэхэр зэрэщызэра-гъашӀэрэм епӀынхэу цыф куп кӀэкӀлогъагъ, ахэм Гошнагъо илофшӀакӀэ уасэ кыфашыгъ ыкӀи Гете-Институтым истипен-дие кыфагъэшъаши кӀалэу Берлин семинарэу шызэхатцэ-рэм хэлэжъхэнэу рагъэблэгъагъ. Семинарыр Гошнагъо лъэшэу ыгу рыхыгъ, ІофшӀэным шыб-гъэфедэн пӀэкӀышӀт материа-лэу кызыдихыгъэр джы кы-зынэсыгъэм иурокхэм ащге-гъэфедэ. БлэкӀыгъэ ильэсми кӀалэу Саратов семинарэу цылагъэм хэлэжъагъ, тхъа-мэфитӀум кыкӀоцӀ ІэкӀыб кӀэ-ралыгъуабзэхэм язэгъэшӀлэнкӀэ методикэ зэфэшъафхэм за-щигъэгъозагъ. КӀэлэегъаджэр шъхъахырэп, зэнэкъокъухэм, семинархэм, грантхэм ахэлажэ.

Нэмыцыбзэмрэ французыб-зэмрэ Гошнагъо хэшӀыкӀышхо зэрафыриӀэм ишыхъат Іоф зышӀишӀэр кабинетым итеплӀэ. Илъэс пчъагъэм кыкӀоцӀ ма-териалэу ыгугоигъэр, студент-хэм агъэхъазырыгъэ рефератхэр, еджапӀохэр зэрыт сурэтхэр бэу кабинетым чӀэлых. Методическэ ІэпыӀэгъу зэфэшъафхэр, кӀэу кӀежъэрэ пстэури ащ инеп-лӀэгъу ригъэкӀырэп, ахэр кызы-ІекӀегъахъэх, егъэфедэх.

ПӀуныгъэ-гъэсэныгъэмкӀэ

пшыгъылыгъу Гошнагъо колле-джым цырилэри дэгъоу егъэ-цакӀэ. Икабинет ренэу шыжъот, студентхэр кӀетэкъокӀыгъэхэу зэхатцэшт Іофтхъабзэхэм арэгущыӀэх. Планхэу, сцена-риехэу зэхигъэуцохэрэм студент-хэр ащегъэгъуазэх, ежъхэм яшӀошӀхэри кӀарегъаӀох.

— Студентхэм сахэтэу садэ-гушчыӀэным сэ сшъхъэкӀэ гухэ-хъошхо хэсэгъуатэ, ахэм кы-рыу кысаты. Джыдэдэм ныбжыкӀэхэр хысап урав-нением ебгъэшӀэнхэ пӀэ-кӀыштых, нэбгырэ пӀпчъ екӀолӀэкӀэ гъэнэфагъэ кы-фэбгъотыныр, үдэгущыӀэныр, үзэхышӀыкӀыныр, зызэхеб-гъэшӀыкӀыныр Іоф псынкӀэп, ау уилофшӀэн шӀу пӀээгъоу, угу етыгъэ зыхъукӀэ, Іоф кӀын пстэури зэхашӀлэрэп. Сабыхэм ильэс пчъагъэ хъугъэшъ сахэт, ащ фэдиным ахэм лъэш дэдэу сысагъ, каникул хъоу бэрэ зысымылӀэгъухэкӀэ, чӀэнэгъэшхо горэ зилэм фэдэ сэхъу, — еӀо Гошнагъо.

Ар шыпкӀэ, студентхэмрэ Гошнагъорэ гуфэбэныгъэ азы-фагу ильэу нэшӀо-гушӀоу, дахэу зэдэгущыӀэх.

— Ежъ студентхэм шӀу алъэ-гъурэ Іофтхъэбзэ пчъагъэ кол-леджым шызэхэтэщэ, — еӀо Гошнагъо, — шэны тфэхъугъэу «Праздник первокурсника», «Праздник последнего звонка», зэнэкъокъоу «Мисс весна» зы-филохэрэм ягуапэу ныбжы-кӀэхэр ахэлажъэх. «Мисс весна» зыфилорэ зэнэкъокъур зэкӀэ тистудентхэм шӀу алъэгъу, гъэ кӀэс хэлэжъэштхэри, гухахъо хэзыгъотэштхэри нахыбэ мэхъух. Илъэсэу икӀыгъэм «Мисс веснар» зэрэхэдгъэунэфыкӀы-гъэр бэмэ агу кӀынэжыкӀынэу сэ-лытэ. Студентхэм яшӀошӀхэр кыдэтӀытэхэзэ, мэфӀкӀыр зэ-хэтэщэ. Илъэсэу икӀыгъэм Тхъа-бысым Умарэ кызыхъугъэр ильэс 80 зэрэхъурэм ипӀэгъокӀэу тематическэ класснэ сыхъатхэр зэхэтцэгагъэх, композиторышхом

ыцӀэ колледжым зэрихырэм кыхъэкӀэу ихэгъэгъу шӀуагъэу кыфыхыгъэр, Іэшлагъэу иӀэхэр еджапӀохэм зэрэзэхадгъэшӀы-кыштыхэм ыуж тит.

Тиколледж Іоф цызышӀагъэу ЛъэцэрыкӀо Кимэ фэгъэхыгъэ класснэ сыхъат бэмышӀэу кол-леджым шызэхэтцэгагъ. Кимэ ильэс пчъагъэрэ тиеджапӀэ Іутыгъ, ІепӀэлэсэныгъэу хэлъыр студентхэм зэралӀкигъэхъа-щтым ар ренэу пылгыгъ, ащ фэдэ цыф шӀагъохэр еджапӀэм зэрэщылажъагъэхэр, адыгэ куль-турэм ялахышӀу зэрэхашӀы-хъагъэр едгъэджэрэ студентхэм ядгъэшӀэным тыпыл.

Илъэсэу кыхъагъэм апэрэу «ЛъэпкӀхэм яфестиваль» тиеджапӀэ шызэхэтцэнэу гу-хэлъ тӀІ. Цыф лъэпкӀэ зэфэшъ-хъафэу тиеджапӀэ чӀэххэм якуль-турэ, яшэн-хабзэхэр кыбра-ІотыкӀынхэу, кыбрагъэлыгъу-кӀынэу амал яӀэшт. Гухэлъэу тӀІэхэм колледжым иӀэшъ-хъэтетэу Цундышк Нурьет сыдигъокӀи кӀадырегъаштэ, ІэпыӀэгъу кытфэхъу, тӀІоф нахъ кызырэгъэпсынкӀэшттым ыуж ит.

Гошнагъо илофшӀэн кы-рыгушчыӀэ зэпытыгъэкӀи езэ-щырэп, ильэс цӀэкӀым нэсыгъэу хъалэлэу илофшӀэн зэригъэ-цакӀэрэм гъэхъагъэхэр кымы-тыгъэхэу цытӀэп, 2007-рэ ильэ-сым «Народнэ гъэсэныгъэмкӀэ АР-м изаслуженнэ ІофышӀІ» зыфилорэ цӀэ лӀапӀэр кыфа-гъэшъошагъ. Непэрэ мафэм Гош-нагъо илофхэри, игупшысэхэри ныбжыкӀэхэм япхыгъэх. Іофэу ышӀлэрэм имызакъоу Гошнагъо наукам пылӀынэуи уахътэ хе-гъуатэ, АКТУ-м педагогикэмкӀэ икафедрэ исоискатель, научнэ ІофшӀлэнэу ытхырэри зыфэгъэ-хыгъэр ныбжыкӀэхэр ары.

ЗилофшӀэн шӀу зылӀэгъурэ кӀэлэегъаджэр сыд фэдэ куп хэтми, ишэн дахэкӀэ кӀахэщы, цыфыгъэр, шынкӀыгъэр апэ регъэшъы, ащкӀэ ныбжыкӀэхэм цысэшӀу афэхъу.

ГЪУКӀЭЛІ Зухра.

ЦыкIу Мурат 1938-рэ ильэсым къуаджэу Едэпсыкъуае къышыхуыгъ, щеджагъ. Гурыт еджапIэр къызеухым Новочеркасскэ политехническэ институтым чIэыхагъ. Апэрэ курсым ыуж Краснодар политехническэ институтым къэкIожьы, ар къыгухыгъ. Новочеркасскэ щеджэ зэхъум ихэкогъу кIалэу Джамырзэ Кушыку нэлуасэ щыфэхуыгъ, студентхэм язэныбджэгъуныгъэ ащ къыщеджагъ, апсэ зы чысэ ил'ым фэдэу шIу зэрэлэгъуштыгъэх. Кушыку Краснодар къызефгъэзэжыым, Мурати зы мафи Новочеркасскэ дэсыжынынэу фэягъап. Ари Краснодар къэкIожыгъагъ. Еджэныр къызаухым нэбгыритIур Мыекъуапэ IофшIапIэ къагъэкIуагъ. Кушыку мебельшIи объединениеу «ЗэкIошныгъэм» инженерэу Iуагъэхьагъ, Мурат целлюлоз-картонышIи комбинатым агъэ-кIуагъ ТЭЦ-м идежурнэ инженерэу. ЗэныбджэгъуитIум дунаир афэхуужыштыгъап, IофшIэнкIи пэрыгъхэм ахалыгътэуштыгъэх. Унагъохэр ашIагъэх, сабийхэри къафэхуыгъэх, насыпшышIоу залыгътэжыштыгъэ. Ау дунаим шIум, дахэм анэмыкIэу цIыфым къыщеджэ иаужырэ мафи. Кушыку тхымакIагъоу къехъуалагъэм зэрымыры ышIыгъагъ Мурат, иныбджэгъу лъэпIэ дэдэ ыгъэтIылыжыгъы. Ащыгъум ильэс 40 ащ ыныбжыгъэр. Мурат зы мафи щыгъупшэрэп ныбджэгъум иунагъо, исабийхэр. Ильэс къэси Кушыку къызыхуыгъэ мафэр ащ иунэ щыхагъэунэфыкIы. Ежэ Муратэ игукъэкIыжхэр мыщ къыкIэлъыкIоу къыхэтэуты.

Утщыгъупшэрэп, Кушыку

1979-рэ ильэс, Iоныгъо мазэм и 17, бэлпэ. Дачэм тыщыI. Щэджэгъоужым Кушыку ипшэ-шпэжыиу Саидэ кIыгъоу машинэм итIысхьагъэх, сэри унэм си-хы диваным зыхзэгъагъ. Тыкы-зэтэджыжыым сэ хатэм сьтIэнэу сыхэхьагъ, Кушыкуи иIоф ыуж ихьажыгъ. Машило ышIынышI хьажэ-быжгъэу ыгугоигъэр ыгъэ-стын имурадыгъ.

Тыгъэр къоуханкIэ сыхьат зытIуш цIыгъэн фэе. ШIхьагуа-щэ ипсычакIэ дэгъоу зэхэхы, унэм тыкIожынкIэ такыкIэ за-улэ къэнэжыгъэу мэшIошхо-лугъо шIушIэ зэхэт къыдэоягъ, ку-гуи мэкъэшхуи къэлугъ. Къаз-гырыр чIэсыдзи, Кушыку дэжы-кIэ кIэстхуыгъоу сэтчэ, ежэ нэп-кым зыкыригъэуIорэеи, са-пашхьэ къиууагъ. ЫлэблыпкIэ псы стыр тыраклэгъэм фэдэу ыкIышхо къэтэкъуагъэу шыт. «Хьуыгъэ, хьуыгъэ, Кушыку, шIушIэн фэе», сэлэшэ сеушхыи. ДачэмкIэ тигунэгъу Анатолий Крючковым тигумэкI макъэ къызэхихыгъэти, имашинэ псынIкIэу къызэхихы-ни Кушыку симэдджыным нигъэ-сыгъ. Саидэ цIыкIоу ильэсиу зы-ныбжыр ядэжэ сIуэжыгъэ. Ку-шыку имашинэ гаражым чIэз-гъэуцожьы, симэдджыным сынэ-сыгъ. Кушыку реанимацием ра-гъэгольхьагъэу къычIэлыгъ...

1963-рэ ильэс. Новочеркас-скэ политехническэ институтым сыщеджэ. Апэрэ курсым сис. Еджэныр къызсэхуым общежи-тием сыхажыгъ. Столышхьэм телъ запискэр синэплэгъэу къы-убытыгъ. «Узэгъэлэгъунэу, узэгъэшIэнэу уадэжэ сыкъэкIо-гъагъ. Къако садэжэ... мыщ фэдэ унэм сис. Джамырзэ Кушыку» ылоу тетхэгъагъ тхьапэм. Джащ къыщеджэжыагъэу Кушыкурэ сэр-ырэ тызэкIыгъу, тызэгъэ, зыр зыдакIорэм адрэри макIо...

1979-рэ ильэс. Iоныгъо ма-зэм и 18. Гъубдж. Пчэдыжыым жэу симэдджыным сыкIуагъ. Ку-шыку джыри щылыгъ, палатэм сызехьэм къэтэджыгъ. ИкIокIэ-шIыкIэхэмкIэ узыкIэгумэкIын фэдэ шымылэу къысцыхуыгъ. А мэфэ дэдэм IофышIэ сыкъыкIы-жы зэхъум палатэм сычIэхьагъ, Кушыку зыгорэм лъэшэу егъэгү-мэкIу, егушпысэу къысцыхуыгъ, ащкIэ сеупчIыгъэти, игумэкI къы-сиуагъ. Ёлпынэу къащэгъэ врач-хэм ыкIышхо щыцхэу процент 45-м машIор елагъэу алоу зехи-хыгъэ. Сэри еслон сшIагъап, ар ба, макIагъ...

1964-рэ ильэс, бэдзэогъу маз. Апэрэ курсыр къэсыхуыгъэти, каникулым чылэм зезгъэхьыжыгъ. Кушыкуи ядэжэ кIуагъэ. Мафэ горэм Краснодар ошIэ-дэмышIэу сышыуыкIагъ. «Краснодар поли-техническэм сыкъэкIожыгъ» къысиуагъэти, згъэшIэгъуагъэ:

ащ фэдэ унашхо илэу тырыгу-щылагъэу шытыгъап. ТIэкIу сыгу хэкIыгъэу шытыгъ, зи есIуагъап. ЯтIонэрэ мафэм Новочеркасскэ сэкIо, къин шIулае хэлъыгъэми, сэри Краснодар зыкъэзгъэзэ-жыгъ. Джащ къыщеджэжыагъэу, кIапсэкIэ тызэрапхыгъэм фэдэу, нэбгыритIум тызэгъу. Общежи-тием зы унэ тыщызэдис.

1965-рэ ильэс. Чэщыбгъ хьа-зыр хуыгъэу Кушыку унэм къы-хьажыгъ, сишIэлъагъ къытетIыс-хьагъ, сэри сыкъэуштыгъ. Ынэгү сызыклапалэм гушIуагъо горэ къы-кIэшхэу къысцыхуыгъ, къылоштыр симышIэу, бэрэ изакъоу къызэ-рэтгыгъэр къесымыгъэкIоу, сэри зи симылоу сышIылыгъ. Сыда мырэушгъэу зыкIышIагъэр, ащ фэдэ тишэныгъап, Iоф горэ шыIэ зы-хуыкIэ ренэу тызэдакIоштыгъ. «Неуш къэсцхэшт» — къэбар гушIуагъор ыжэ къыдэкIыгъ. ЯтIонэрэ мафэм нэбгыритIум пшIаштэм дэжэ тыкIуагъ. Кушы-ку зэриуагъэм фэдэу зэкIэ хьа-зыр. Мыхьазырыр тэры, ахьши тилэп, машини тилэп, аужырэм шIузышIэ кIалэхэри тIыгъухэп. «Джыдэдэм тыкъэкIожышIт» тIуи, унэм тыкыкIыгъ, такси горэ зэдгъэгъотынэу тежыагъ. Маши-нэ къэсфи сыкъызэкIожыым унэр нэкIы, зи исэп, пшIаштэр ащэгъах. Кушыку сапэ такси къыгъоти, сэ сыкъэты зэхъум кIалэр изакъоу къамытIупшIуэ, пшIаштэм янэ-шыпхуэри исыгъэти, ащ ишхьэ-гъусэ таксисыр къадитIысхыи, ПчыхьэлIыкъуае елбэтэу нэсы-гъэх. Сэри ауж ситэу сизакъоу чылэм сынэсыгъ...

1979-рэ ильэс. Iоныгъо мазэм и 19, бэрэскэжыгъ. Кушыку ите-плыи, изекIуакIи узгъэгумэкIын фэдэ зи хэлъагъорэп. Уцхэр ца-фэх, бинткIэ апхы. Врач зэфэ-шъхьафхэр къыфашхэу, еплыхы. Бинтэу кIышхэм тепкIагъэр ты-рахы зыхуыкIэ кIышхэр тырат-хы, сымаджэр лъэшэу ащ егъэ-гумэкIы. Пчыхьэм Кушыку дэжэ сызычIахьэм игумэкI-лыуэз къыс-филотагъ. «Сыгъо тырахыгъ», — къылуагъ ерагъэу...

1966-рэ ильэс, шышхьэлIу маз. Тиканикул.

Къэсцхэнэу сизакъоу сыкъе-жыагъ. Краснодар автовокзалым сыкIонэу троллейбусым сызыщи-тIысхьаштым сIэ зыгорэм ыубы-тыгъ, сыкъызыплэкIымэ — Ку-шыку. «Къэсцхэнэу сежыагъ» — зесэIом гушIоштыгъэм къыло-штыр ымыгъотэу тIэкIурэ шы-тыгъ. Къыздежыи, а мэфэ дэдэм Мамхыгъэ тыкIуагъ. ПшIаштэм дэжэ пчыхьэм тисыгъ, зэкIэ дэ-гъоу хуыгъэ. Неуш къэтцхэнэу ты-зэзэгъыгъ. Мэфэ реным Кушы-курэ сэрэуэ такси тыл'ыхуыгъ, тымыгъоты зэхъум Кушыку Джа-джэ кIуагъэ. Сэ сшIэштым сегү-пшысэу сыкIозэ ошIэ-дэмышIэу

Аыхьэсэ Дауд сыIокIэ. Институ-тыр къызеухым Хьакурынэхьаблэ къагъэкIуагъэу Iоф шишIэу дэсыгъ. Тилоф изыгъет фэслотагъэти, ма-шинэ къыгъотыгъ. ПшIаштэри хьазырыти, бэрэ тышпымысэу а чылэм сшыпхуэу дэсым дэжэ ет-цэллагъ, Iанэри псынIкIэу къа-шIыгъ. Шхэным зедгъэгъуыжы-гъап. Кушыку машинэ къыфи къэкIожыгъэти, тимахьаи къыд-дитIысхыи, а чэщ дэдэм Едэпсы-къуае тыкIожыгъ...

1979-рэ ильэс. Iоныгъо мазэм и 20. Мэфэку. Пчэдыжыым жэу сычIахыи, Кушыку зэгъэлэгъуыгъ, чэфынчэкIаеу сыхэлъагъ. Ежы-ми къылуагъ бинтэу тепхагъэр тырахы зыхуыкIэ ыкIышхо зэрэ-тыратхьырэр. Сэри сыл фэузы ныбджэгъум, ау сыд сиамал. БинткIэ амыпхымэ нахьышIоу сепалыштыгъ. Отделением пащэу илэгъэ Лэуэстэн Руслян зылузга-кIи, сыдэгъушIагъ, сызыфаер есIуагъ, сишIошI къыдыригъаштэ фэдэу апэрэмкIэ къысцыхуыгъ, ау апхыныр цагъэтыгъап...

Зы мафэ горэм урамым ты-рыкIозэ, пшIэштэ ныбжыкIэ горэм тылуыкIагъ. Кушыку ащ дэгущыIэу такыкIэ тIокI фэдиз-рэ шытыгъ. «Хэта чэфэу узпэгбо-кIыгъэр?» зесэIом, джэуап къы-ситыжыгъ: «Сятэным ыпхъум ипшыпхуэу ипшIашт». Джащ фэ-дэу илахьыхэр, иблагъэхэр тыди къышыхыгъэшхуэу, ыналэ атетэу, афэгумэкIэу Кушыку шытыгъ. АлакIомкIэ тиныбджэгъу дэгъу дэдэгъ, ышхэмкIи, ышпытхуэмкIи гушIэнагъ, шъхьэклафэ къыфа-шIыштыгъ, ылэкIырэр афишIэ-штыгъ.

Янэрэ ятэрэ зэхэкIыжыгъэхэу, унэгъо шъхьафхэр ялэхэу зэрэ-псэххэрэр лъэшэу Кушыку ыгу кIеосытыгъ, ащ егушпысэуштыгъ. Иунагъо зэрэщытэу имашинэ ригъэтIысхьэти, апэрэ мафэм ятэ дэжэ кIохэти, цыIэцтыгъэх, ятIо-нэрэ мафэм янэ къызэрагъэлэгъ-уштыгъ. Яти, яни, ятэнэпIоси, янэнэпIоси дэгъоу къыфыштыгъ-гъэх, рагъэшхыштыр амышIэу, Iанэр къыфызэблахэу къахьакIэ-штыгъэ...

1979-рэ ильэс. Iоныгъо и 21-рэ. Бэрэскэшху. Мэфэ реным Кушыку ипалатэ сис. Iахьыхэр къэкIуагъэхэу симэдджыным Iутых. СамолеткIэ Краснодар нагъэсы-нэу Кушыку агъэхьазыры. КIы-шхоитхыным къыритыгъэ мэ-шпостырым хэт, чэфынчэ. Мухъ-тарэ (Кушыку ятэ) къысиуагъ самолетым сыдитIысхьанэу, ес-лорэр, хэт ышIэра, нахь хэзэгъэн-кIи мэхуэ, сыкIэлэштми сIэ екIу-нэу къышхэу. IэзапIэм тшагъэ, палатэм изакъоу рагъэгъольтыагъ. Гошнагъо дычIэлъынэу къэнагъ...

Теджэ зэхъум Краснодар ин-ститутипIа дэтыгъ. Ахэм адыгэ кIалэхэри, пшIаштэхэри чылэгъо

зэфэшхьафхэм къарыкIыгъэхэу ащеджэштыгъэх. Кушыку ыгу къэ-кIыгъагъ, сэри дэзгъэштэгъагъ зэкIэ зэлэпкIэгъухэр пчыхьэ горэм тызэлукIэнхэш, тызэхэсынэу, арэуштэу тшIымэ ишIуагыи къы-тэкIыжынынэу талытагъэ. Адыгэ студентхэм залудгъэкIагъ, тадэгү-щылагъ, чышIэу, уахьтэу тызызэ-лукIэштыри дгъэнэфагъэ.

ЗэрэтIуагъэу, пчыхьэзэхэхьэ дэгъу тилагъ. Бэ къэкIолагъэри. Адыгэ пшынар пчыхьэ реным жынчыгъэ, пхъэкIычыри ащ мызэгъыгъоу «дежыгъу». Адыгэ къашхохэм зэкIэ къадешлагъэх. Джы къызнэсыгъэми а тизэхьахэ шIукIэ тыгу ил. Нэлуасэ тызэ-фэхуыгъагъэхэм тызэргэгъуащэ-хэрэп, тызэлукIагъэм адыгэ сэ-лам зэтэхы, тызэкIэлүтIэ, адыга-бзэкIэ тызэдэгущыIэ.

1979-рэ ильэс. Iоныгъо и 22-рэ. Шэмбэт, ахьшам. Кушы-ку щыла, къэтэджырэр, мэшIо плыр-стырым зэрехьэ. Удэгущы-Iэми фэмые хьатэу, ыналэ къы-мыIэтэу ерагъэу къыбдэгущыIэ-жы. Узым кIалэр есты, ащ бэлэ-хэу телыр къэлэгъуай, сыд фэт-шIэн, тыгу лыр пэчъы, тиамэ-лынчъагъэ тефызы, тызэредзэ. Сестрар палатэм къычIэхьагъ, укол ышIыгъ. ЧэкIыжыи, пчъэр къы-ригъэсэжыгъ. Ар зэрэчIэкIыжыу Кушыку ылэхэр ыушхужыгъ, ыналэ къефэхыи, ышхьэ занкIэу ыгъэтIылыи, ыпсэ хэкIыгъ. Тиныб-джэгъу класэ идунэе гъогу ащ цыиухыгъ. Ахьрэт дахэ къыриты-нэу Тхьэм телэлугъ. Тыгу егъа-шIи имыкIыжынынэу Кушыку къы-нагъ...

Институтыр къэтыухи, направ-ленихэр тIыгъэу Мыекъуапэ тыкъэкIуагъ. Хэку исполкомым илэсыбэрэ итхьамэтэгъэ НэпшIэ-кIуи Сэхьид ихьатыркIэ Кушы-ку мебельшIи комбинат цIэрылуа-гъэу «ЗэкIошныгъэм» кIуагъэ, сэ целлюлоз-картонышIи комбинатым сылуыхьагъ, дежурнэ инженерэу ТЭЦ-м IофшIэныр цезгъэжыагъ.

Теджэ зэхъум къытхэсыгъ Ана-толий Нефедов алоу урыс кIэлэ шIагъо, ащ яни, яти илэжыгъэхэп, кIэлэцIыкIу ибэхэр зышIалыгъ унэм цапIужыгъ. Анатолий шэнышIоу, Iасэу, курсым щеджэхэрэм шIу заригъэлэгъуыгъэу шытыгъ. Кы-зеушэм студент джэгүшхо ресто-раным щыфэтшIыгъагъ, ащкIэ лъэшэу къытфэрэзагъ. Еджэныр къызытэгъухым Анатолий иунагъо игъусэу Хьыдыжэ (Хадыженск) агъэкIолагъагъ. А лъэхьаным Ана-толий пшIэштэжыгъытIу илагъ. ИпсэукIэ амалхэр эжэу хьазы-рыгъэх, уни илагъап, илэжыапкIи цIыкIугъэ, ишхьхэгъуси Iоф ышIэ-штыгъап. Кушыку тиныбджэгъу ипсэукIэ зэрэмышIагъор къызе-шIэм лъэшэу ыгу къеу Анато-лий къытитэгъотыгъ, тызэхэгущы-лэжыгъ. Кушыку Iоф зышIышIэ-

рэм мастерэу аригъэштагъ. Бэ те-мышIэу уни къыратыгъ, ишхьхэ-гъуси Iоф ышIэу ригъэжыагъ. Ащ ыуж Анатолий Мыекъопэ «Во-доканалым» пащэ фашIыгъ.

Iоныгъо и 24-рэ. Бэлпэ. Непэ тиныбджэгъу хьалэлэу, гукъабзэу, лъэпкыпсэу тхэтыгъэ Кушыку тэгъэтIылыи. Аужырэ гъогу, гъогу кIэлкI гъогу кIыхьэм техьэ. Гүр мэузы, тшIошгъ хуэпэрэп ащ на-хьыбэрэ тишгъогу лъапIэ къыт-хэмытыжынынэу, ипсэлэу Iуш, изе-кIокIэ дахэ благъэу зыхэтымышIэ-жынынэу... ащ езэгъытIоуагъ, гукъаом тызэкиIулауагъу тыгъэм ыкIуачIи, тичIыопс идэхагыи пкIэ гори ямы-лэжэу къытшыгъуыгъ. Джэназым цIыф бэдэдэ къэкIолэгъагъ. Ав-тобусхэм, машинэ псынIкIэхэм арысхэу Кушыку IофышIэгъухэр, иныбджэгъухэр, илахьыхэр къы-зэрэхьыгъэх. Н. И. Остапенкэр япашэу мебельшIхэр автобусхэм, машинэхэм арысхэу къэсыгъэх итIонэмыс хуыгъэ IофышIэ кIа-лэр, тишгъогу Кушыку аужырэ гъогу къыдагъэкIотэжынынэу. Къэ-гушылагъэр бэ, дахэу фаIуагъэр къапчгыгъуай, сэ пшагъом сыхэт, къалорэр ерагъэу зэхэхьы, зэры-мыры сыхуыгъэм фэд. СшIошгъ хуэрэп Кушыкуоу непэ дгъэтIы-лырэр. Ильэс 39-рэ мы дунаи-шхом зэрэтетыгъэр — цIыф да-хэу, лъэшэу, гукIэгъу хэлэу, шIу зэкIэри ылээгъоу. Унэгъо дахэ ышIагъ, пшIэшгышIу къыфэхуыгъ, цIыфхэр шIу ылээгъуштыгъэх, афи-шIэштэу зи къызтыригъэнагъэп. Аенасын, игъашIэ лыкIотэгъа-гъэмэ чыгыи ыгъэтIысыни, кIаи къыфэхуыни, уни ышIыни, лакуыи, лъэпкыи афэлэжыни, ау пэсащэу иуахьтэ къэуцугъ...

Кушыкурэ Гошнагъорэ яунэ Iахьыхлэм, гүнэгъухэм, ныбджэ-гъубэм якIоплагъ, зы мафи къыхэ-кIыштыгъап нэбгырэ зауэ къа-фемыблагъэу. Кушыку ащ фэдэ гонэгъу уахьтэр лъэш дэдэ икIэ-сагъ, къэбар цхэнхэр къылуатэ-штыгъ, зэкIэ къыдэхуыгъэу, ышъ-хэкIи, иунагъокIи, ныбджэгъухэу илэхэмкIи насыпшылоу зильытэ-жыштыгъэ.

Мэзаем и 20-м Кушыку псаоу щылагъэмэ ыныбжэ ильэс 70-рэ хууштыгъэ. Ежэ къытхэмытыжы-ми, къызыхуыгъэ мафэр хэтэгъэу-нэфыкIы. Джыри яунэ тышызэ-лукIэштых Iахьыхэри, ныбджэ-гъухэри, махьалэхэри, пхъорэлъф-хэри акыгъухэу. ТIпсэ къыспэлэгъэ ныбджэгъушIур тышIэлэгъэ тшы-гъупшэштэп.

ЦIЫКIУ Мурат. Мыекъуапэ.

Сүрэтым итхэр (джабгъумкIэ къыщеджэжынышIэ): **апэрэр Джамырзэ Кушыку, яплэнэрэр Кушыку ишхьхэгъусэу Гошнагъу, ятфэнэрэр ЦыкIу Мурат, яблэнэрэр Мурат ишхьхэгъусэу Бэл, сабий цIы-кIухэр Кушыку ипшъэгъэ-жыиэхэмрэ Iахьыхлэхэмрэ.**

Сүрэтыр 1975-рэ ильэсым тырахыгъ.

ГСЗН

ЦИФЫМРЭ ІОФШІЭНЫМРЭ

ГСЗН

ЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭМ КЪАГЬЭЛЬЭГЬУАГЬЭХЭР

Дунзэ финанс кризисым
ыпкэ кыкIэу кызэтынэкIыгэ
илъэсым IофшIэн зимыIэхэм
япчaгэ хaхшoштыгэ ыкIи аш
дыкыгoу IофшIэн лыхыхуэхэ
Адыгэ Республикэм цIыфхэм
IофшIэн ягэзгъотыгэнымкIэ
икIулыкIу иорганхэм кIя-
уалэхэрэр нахыбэ хуштыг-
уэхэ. Илъэсым кыкIоцI а Iо-
фым епхыгэ упчIэхэм агэ-
гумэкIыхуэ зэкIэмкIи кытэ-
олагэхэм япчaгэбэ 63096-м
нэсыгагэ. IофшIапIэ лыхыху
хуэ нэбгырэ 27178-рэ учетым
хагэуцогыагэ. А пчaгaгэр ыпэ-
рэ илъэ зауIэхэм нэбгырэ
4295-кIэ анахыб. ПстэумкIи
кытэолагэхэм ашпшхуэ нэб-
гырэ 14293-р бзылфыгэх,
нэбгырэ 12885-р хуалфыгэх,
сэкaтныгэ зилэхэр нэбгырэ
1394-рэ хуштыгэх. ГъашIэм
телытагэхуэ бгошынхэ хумэ,
илъэ 14 — 29-рэ зыныбжхэр
нэбгырэ 12439-рэ, ахэм ашпш-
хуэ илъэ 14 — 17 зыныбжхэр
нэбгырэ 5413-рэ хуштыгэх.

Тыгызхэт 2010-рэ ильэсэм ишылэ мазэ и 1-м ехтулэу лэжэпнэ лыхыхуэху цыфхэм лошлэн язгэгъотыгъэнымклэ республикэ кубылкхум иорган-хэм яучет хэтыгъэхэр нэбгы-рэ 6074-рэ. Ахэм ашышхуэ нэб-гырэ 5267-р лошлэлэ зимылэ статус зыфагъэуцугъэху шы-тыгъэх.

2009-рэ илээсым ишылэ мазэ кыышыублагъэу итыгъэгъазэ нэсырэ пIалъэм IофшIэн зимылэкIэ атыххэрэм республикэм лъэгэпIэу шыриIэр про-

центи 3,1-м кышшублагъэу проценти 2,5-м нэсэу кыёыхыгъаг. Арэу щытми, райони-мэ а лъэгэпэр гурыт республикэ пчъагъэхэм ашышлукыщтыг. Ар эклэмэ анах инэу Джэджэ районым (проценти 4,8-рэ) ыкйи эклэмй анахылыкёу кчалэу Мыекьуагэ (процент 1,8-рэ) ашыгъэпсыгъаг.

Тыгызхэбгыгэ ильэсым ишылэ мазэ и 1-м ехуулэу цыфхэм лофшлэн ягэзгытыгэзнымклэ республикэ кгуылыкым иорган хэм лофшлэлпэ чыплпэ 1067-м яхылыгэз кэбархэр алэклэ-лыгытэх. Ахэм ашышхуэ лофшлэлпэ чыплпэ 696-р рабочэ сэ-нэхэатхэм ателыгэзгэагэх. Пчбагэхэм кыызрагэалбагорэмклэ, зы лофшлэлпэ чыплпэм нэбгыритф шызэнэкьокьун фаеу цыгыгы. Мы лэныкьомклэ лофыр зэкклэ анахэ дэгьоу Мыекыуапэ шыгытэпсыгагэ. Зы лофшлэлпэ чыплпэм шызэнэкьокьун зылэкьыштхэр чызым хэтхэм ашышхуэ нэбгыритгу нылэп зэрэхэуштыгэхэр.

10-шлэнхэр гьотыгьауеу ээршэгьым ыпкь кьиклэу, цыфхэм 10-шлэнхэр ягьгьотыгьэнэмкэ республикэ куулькым иорганхэм 10-шлэнхэр гьэнцагьагьхэр ээрэханхэ фаеу хьугьагьэ. Ацц паче 10-шлэнхэркэ бэдэршыллэм 10-шлэнхэр ээршэгьтэпсыгьэхэм нэбгырэ 44480-рэ цагьагьэзагь, нэбгырэ 6037-рэ общественнэ 10-шлэнхэр ахагьэагьагьхэ, зыныбжэ имыкьгьэхэу нэбгырэ 5041-рэ гьэмфэ зыгьэнсфьыгьэ льэхтэ-

ным пэлэь гьэнэфэгэм тетэу зышылэжьэштхэ юфшланлэ кьафэготыгъаг. Джаш фэдэу пэлэь гьэнэфэгэм тетэу нэбгырэ 425-мэ юфшлэн кьафэготыгъаг. Юфшланлэ кьафэготыгъэнымкIэ гуганлэхэр нахыбэу кызызритыхэрэм елвытыгъэу, нэбгырэ 3147-рэ еджа-кIо агэкIогаг. Ахэм ашыхэу нэбгырэ 3079-м еджэныр ау-хыг. Рэзэныгъэ кьэзытыгъэ лъэныкIохэм ашущ илэсым кьэкIолI нэбгырэ 15600-м дэжылагъэ кьазрафэготыгъэр.

Республикæ программæу «Адыгæ Республикæм йошшæ-нымкæ ибæдзэршынлæ илæ кин-ныгъохæр нахæ макæ шынгъэн-хæр» зыфилорæм тегъæпсыккы-гъæу экономикæм епхыгъæ йошшæлæлæ 56-м зæзгъыныгъи 105-рæ адашлыгъаг. Ащ тегъæ-псыккыгъæу йошшæлæлæхæм къа-лыагъæкын алæккынæу агъæнз-фæгъæ нæбгырæ 3888-м лæжып-кæ зыпылæ обществовнæ йош-шæнхæр ежъхæр зылуыгъæхæ йошшæлæлæхæм ацаргъæцкæгъæх. Йошшæлæлæхæм къалыагъæкын алæккынæу цытыгъæхæ нæбгырæ 1150-рæ профессиональнæ еджа-плæхæм нахæ пасæу ацаргъæд-жагъæх ыкйи ащ ишлыагъæкæ зылуыгъæхæ организациехæм къалыагъæнæжыгъæх. Къæлогъæн фæе программæу зыгуыгъу къæт-шыгъæм къыдилыбгъæцштыгъæ йогъыгъо пстæури цыфыхæм йошшæлæн ягъæзотыгъæнымкæ республикæ къуыбыктым иорган-хæм зæрагъæцкæжыгъæхæр.

МЭЗЫУЖЬЫКЪО
Минсүр.

АДМИНИСТРАТИВНЭ

РЕГЛАМЕНТЫМ ИШІҮАГЪЭКІЭ

Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэъоныгъэхэмкIэ и Министерствэ 2006-рэ илъэсым бэдзэгъум и 3-м номеру 513-р зытэт унашъоу ышIыгъэмкIэ ыухэсыгъэ гражданхэм къякIушт IофшIэн къагъотыным ыкIи цыфIхэм IофшIэн язэгъычхэрэм кадрэхэр зэрагъэгъотынхэм пае яшIуагъэ арагъэкIыным ехыIлэгъэ къэралыгъо фэIо-фашIэхэр IофшIэнымкIэ ыкIи цыфIхэм IофшIэн ягъотыгъэ-нымкIэ Федеральнэ къулыкъум зэрафызэшIуихычхэрэм ехыIлэгъэ Административнэ регламентыр. А къэралыгъо фэIо-фашIэхэр цыфIхэм IофшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ къэралыгъо учреждениехэм ягупчэхэр зычIэт унэхэм пкIэ хэмалъэу ацафагъэцакIэх. Ахэр телефон зэхыныгъэхэмкIи, электроннэ къэбар шIыкIэкIи, вычислительнэ ыкIи электроннэ амалхэмкIи, Интернетым рагъэхэрэ къэбархэмкIи, информацие жьугъэм иамалхэм къыхарагъэутырэ къэбархэмкIи, нэмькI информационнэ материалхэмкIи цыфIхэм къызыIэкIагъэхъанхэ алъэкIышIтых.

Зигугу кьэтишыгъэ кьэралыгъо фэло-фашIэхэр цыфхэм алыгъэлэсыгъэнхэм лъапсэ фэхуэ ежхэр ашхъэкIэ кьыэрэрэкIэупчIагъэхэр. Ау пае зябгъэтхынэу ишыкIагъэп, узькIоллэгъэ мафэм чэзыум ухъуцоньшъ уифэло-фашIэхэр кьыпфагъэцэкIэштхы.

Зыфэе кыбархэр цыфхэм зэрагыэгъотынхэм зэхэщакIэу иIэр нахь дэгъоу гыпсыгъэным пае цыфхэм ИошIэн ягъэ гъотыгъэным фэгъзэгъэ кыэралыгъо учреждениехэм график гъэнэфагъэм тетэу тиреспубликIэ Иоф щашIэ. Блэнэм сыххатыр 9-м кыныщыублаггъэу 17-м нэс, гъубджым сыххатыр 12-м кыныщыублаггъэу 20-м нэс, бэрэскэжъыем сыххатыр 9-м кыныщыублаггъэу 17-м нэс, мэфэкум сыххатыр 11-м кыныщыублаггъэу 19-м нэс ыкIи бэрэскэжъом сыххатыр 9-м кыныщыублаггъэу 17-м нэс а еггэблэгганIэхэм Иоф ашIэ.

Зигугу кэтшлыгъэ фэлэфашлэхэр 2009-рэ илэсым нэбгырэ 63096-м ыкIи тыкызыхэхыгъэ 2010-рэ илэсым пыкIыгъэ пIалэм нэбгырэ 4322-м афатгэцэкIагъэх.

Хэбзэ унашъохэр
ЧІНАГЪЭУ АШЫГЪЭР
АРАТЫЖЬЫЦТ

Лажбанлэ кьэгъотыгъэным-
клэ ыкли зэрыпсэуштыр кьэлэ-
жыгъэнымклэ кьиныгбохэр
нахыбэу кызыфыккыгъыгъ-
гъэхэм ашшыфы сэкъатныгъэ
зылэхэр. Гурылгыуаеп аш фэ-
дэхэр лофшланлэхэм аштэнхэм
зэрэклэмыгушлэхэрэр. Ар кы-
дилыгтээз, Адыгэ Республикэм
иминистрэхэм я Кабинет ифэ-
шгоншэ унашшо ышшыгъ. Но-
мерэу 188-рэ зыгет унашшоу
2009-рэ илэсым Юныгъом я
11-м зыклэхагъэхэм егъэнафэ
нэгъгыри 100-м нахь мымаклэу
зышылэжъэрэ предприятиехэу,
организациехэу сэкъатныгъэ
зылэхэм апае лофшланлэ чы-
плэхэр кызыэлүзыыхэрэм члэ-
нагъэу ашшыгъэр хабзэм зэра-
филызгъужьырэ шшыклэр.

Адыгэ Республикэм и Правительствэ ыххэсыгъэ ШыкIэм шэпхъабэ егъэнафэ. А зептэур мы тхыгъэм кыщиол тыкыгъэныр имышыклагъэу кыгтышолшы. Ау кызогъэн фæе предприятием, организацием сэкъатныгъэ зилэхэм апае loфшлэплэ чыплэнгъэр зэрэзыхыгъэм фэшI чIэнэгъу ышшыгъэм пае ахысху фызыклагъэ-кложырэр зыфэдизыр. ЗэрагъэнэфагъэмкIэ, сэкъатныгъэ зилэхэм апае зы loфшлэплэ чыплэ предприятием, организацием кызырэрэзлуыхыгъэм фэшI хъарджэу ышшыгъэм процент 90-р фызыклагъэ-кложы, ау зэкIэмкI ар сомэ 30000-м шIокIын ытэкIышгътэп.

Егъэджэныр

Ненэ зэрэгтэпсыгтэмклэ, Ёфшлэн зимылэу тиреспубликэ цыпсэүхэрэм азышанэ сэнэхатэу ялэр Ёфшлэнымклэ бэдээршлэпэм кызыцыклэүпчэхэрэм адистэхэрэл. Арыш, Ёфшлэн зимылэхэм япроцент 30-р профессиональнэу ухызырыгтэнхэ, иклэрыклэу ухызырыжыгтэнхэ ыкли Ёлэлээсныгтэу ахалыым хэгтэхыогтэн фаеу цыт. Аш ыпкэ кыиклэу, 2009-рэ илзсым конкурс шыклэм тегтэпсыкыгтэу цыфхэм Ёфшлэн ягтэхыогтэным фэгтээгтэ органхэм еджэлэ-производственнэ базэ агтэпсыгыгтэ. Аш хатэхыогтэхэ егтэджэным илзэгэлэ зэфэшхуафхэм атэгтэпсыкыгтэ учреждение, предприятие ыкли организации 20 ыкли ахэм гэсэсныгтэм епхыгтэ фэлэ-фашлэхэр афэгтэжэклэгтэнхэм ехылылэгтэ зээгтэныгтэхэр зэдашыгыгтэх.

Аш тегъыспкыгызу, цыфхэм юфшлэн ягъэгъотыгъэным фэгъээзэгъ гүпчэхэм илэысным кыкылоцц рагъэджэнхэу нэбгырэ мини 3 фэдиз агъэклогыагъ. Еджэныр зыухыгъэхэм япроцент 90-рэ фэдизым ренэу зыщылэжжэштхэ е пэлэз гъэнэфэгэм телыхэтэгъ юфшлэн кыафэгъотыгъ.

Мы лъэхъаным предпрятиехэм янахыбэм ӀэпӀӀэсэныгъэшлӀ зыхӀль рабочхэр ыкӀи специалистхэр ыкӀоу агъотыхэрэп ыкӀи а кӀины

ЮФШАПИЭХЭР СЭНЭХЬАТЫКИЭХЭМ КЪАКИЭУПЧИЭХ

рылгыр агъэцаклэ. Къызттын-
кIыгъэ 2009-рэ илэсым
джаш фэдэ Iэпылэгъу нэбгырэ
мин 17 фэдимэ арагъэгъо-
тыгъ. Сэнэхьат зэрагъэгъоты-
ным пае еджакло агъэконхэм
ыпкэлэ IофшIэн зимылэ нэб-
гырэ миниш фэдимэ проф-
ориентацияоннэ шIыкIэм те-
тэу Iэпылэгъу афэхьугъэх.

Тухэлз гэгэнэфагэм фэлорышлэр Республика програмзу «Адыг Республикэм Юфшэнымклэ ибэдээршыплэ кыныгыоу ильхэр нахь маклэ шыгтэнхэр» зыфйлоу 2009-рэ илэсэм телыгыгэгэм зэритынафэцтыгэм тегьэпсыкыггэу, предприятиехэм ыкыи организациехэм йугаткын алэкыишугэу агээн-фагэхэм аиушхуэ нэгьырэ 1150-рэ нахь пасэу раггэджагэхэ ыкыи зышылэжэцшуггэхэ Юфшанлэхэм кэа-йугээнэжыггэхэ.

Цыфхэм лошлэн ягэзгы-
тыгэным фэлэжэрэ кыу-
лыккум пшгэрыль шхыалэу
илэр предприятияхэм ыкйи
организациехэм еджэн ужым
лэжыплэ кызэрачарыштым
тегэпсыкылыгэу лошлэн
зимылэ граждэнхэм гэсэн-
гэм епкыгэ фэлэ-фашлэхэр
афэгэцэклэгэнхэр ары. Ащ
пае муниципальнэ образова-
ние пстэуми лофыбэ ашызэ

шлохыгъэн фæе. 1313-æсэны-
гъæш1у зыхæлæ специалистхæу
ык1и рабочæу тапæк1æ эконо-
микæр зыфæнык1оштхæр
зыфæдизыр зæхæугуфык1ыгъæу
гъæунæфыгъэн фæе.

Муниципальнэ образованиехэм яадминистрациехэр кыхылажыэхээс, лошлэным ренэу шыгыфедэгээн фэе цыфхэм сэнэхьат ягыгто-тыгэным епхыгэ монитори-рингыр. Ар гүхэлыу зыгьа-тыгээн фаер предприятиехэр ыкли организациехэр зыфэ-ныкьонхэ ыльэклышт сэнэхьатхэр ыкли лошлэнымккэ бэдээршыплэм зэхьоклыны-гэу фэхыуштхэр гэунэзфы-гэнхэр ары. Джащ фэдэу цыфхэм лошлэн языгыгто-тыхэрэмрэ республикэм иккэ-лэ ыкли ирайон муниципал-нэ образованиехэрэ зэдэа-жыэхээс, лошлэн зимылэ гражданхэм яегэджэн пэ-луагыхьашт мылыкүм иккэ-гыотын зэдыхэлажыэнхэр ищыклагэу шыт.

КЪОХЪУЖЪ Долэтбий.
Адыз Республикэм
цыфхэм Иофиан
ягъэгъотыгъэнымкIэ
икъулыкту и ГъэlorушланIэ
профориентациемкIэ,
психологическэ Iэныгъу
ятыгъэнымкIэ ыкIи
профессиональнэ
егъэджэнымкIэ иотдел ипаш.

Нэклүбгьор зыгъэхъазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбий.

КъыдзыгъКырэр:
Адыгэ Республикэм
лэпкэ ЮфхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащысэурэ тилъэп-
ккэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

ДЭРБЭ
ТИМУР

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Урьсыг Федерацим
хэутын loфхэмклэ,
телерадиоэкэтын-
хэмклэ ыкль зэлъы-
лэсыклэ амалэхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чпылэ гэлоры-
шланл, зэраушыха-
тыгъэ номеры
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышгып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыж ахь. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажьэхэ-
рэмрэ яеплгыкIэ
зэтемыфэн ылъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкIдгъэхьа-
жьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
6431
Индексхэр
52161
52162
Зак. 479

Хэутыным
узычкIэтхэнэу шыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

ПсынэкIэчъхэр къегъэшIэтых

Адыгэ Республикэм исурэткэ-
гъэлъэгъуапэ шыклогъэ зэхыхэм
къышугъушъагъэх АР-м кулът
рэмклэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу
Анфиса Васильевар, Урысыем
изаслуженнэ сурэтшъау, Красно-
дар шыпсэу Анатолий Мельни-
ковыр, Мостовской районым шы-
псэу В. Яковлевым иныбджэгъу
Михаил Новоселовыр, АР-м ису-
рэткэгъэлъэгъуапэ идиректо-
рэу Бырсыр Абдулахэ, Адыгэ Рес-
публикэм исурэтшыхэм я Союз
итхымагъэу Хъужэ Рэмзэнэ, Къо-

Бырсыр Абдулахь, Владимир Яковлевыр, Михаил Новоселовыр, Хъуажь Рэмэзан мэшыгтыр сурэтым зэрэцалъэгъурэм тегъушых.

кЫпІэм шыпсэурэ лъэпкымэ ямузееу Мыекъуапэ дэтым идиректорэу Күшгү Нэфсэт.

Владимир Яковлевич Комсомольск-на-Амуре кышыхуугъ,
Мостовской районум гурит еджа-

Ныбджэгъуныгъэр щагъэпытэ, псауныгъэр щапсыхьэ

Адыгэ Республикэм икомандэ теклоньгэр кыдыдхи, Кубок шыхалэр фэгъышъошагъ. Ставрополь краим ятлонэрэ чышлэр ыхьыгъ, Краснодар краим икомандэу Брюховецкэ кыкыгъэр ящэнэрэ хьугъэ.

Адыгэ Республикэм и Президент и Кубок къыдэхын фэгъыхыгъэ зэукӀэгъухэр зышчырагъэжыштхэм Адыгеим и Премьер-министрӀу Къумпыл Мурат, республикэм гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ иминистрӀу Беданыкъо Рэмэзан шӀхъэззэкӀэ бӀнакӀэхэу сетоканымкӀэ, ситорюмкӀэ зэнэкӀокъурэ спортсменхэм къафегушӀуагъэ. Спортым плуныгъэ мэханэу иӀэм зыкъызыриӀэтырэр хатӀэунэфыкӀыгъэ.

— Зэнэкъюктухэм язэхэшэн кIэшакIо фэхугьэр Адыгэ Республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет, — кытытуагъ УФ-м каратэ-сетоканымкIэ ихшашпыкIылгэ командэ итренер шхьаIау Виктор Машенкэм. —

Адыгейм испорткомитет итхыма-
тэу, дунаим цыцлэрыло бэнаклоу
Хьасанэкьо Муратэ гушыгэгу ты-
зыфэхум ныбжыкыкэхэр спортым
хэцэргэнхэм АР-м зэрэцшыгьал-
хэм тышцигэгъозагъ. Гү зышпи бэ-
нэплэ алыргэтым кыгтехыгъэм Із-
пылэгу уфэхун зэрэфар Адыге-
им джыри зэ цыгьалэгугъ.

— КъокӀыпӀэм кыщезжыгъгъ боевой шӀхъэзжыгъ бӀнакӀӀэхэм яфедерациеу Адыгъ РеспубликӀэм цӀысхэтӀцӀагъэм итхьаматӀу А. ПетрусенкӀер хэтӀдызгъ, — кылуатӀ клубӀу «Самгъурым» ипащӀу, къокӀыпӀӀ бӀнакӀӀу ситорюмкӀӀ АР-м итренер шӀхъаӀу ХьаткӀо АхьмӀд. — ПравительствӀер, республикӀэм испорткомитетӀ ӀэпыӀӀгъу кыӀызэрэтфӀэхъхӀэрэм ишӀуа-

гъэкIэ тилофхэр лъыдгъэкIотэнхэ
тэлъэкIы.

Зэнэкыткыхэм ясудья шхьагъу
Хьаткъо Ахмэд шытыгъ. Аш игуа-
дзэм ашыпыгъ Хьабэху Адамэ.
КумитэмкIэ илъэси 10 зыныбжъ-
хэм къашыублагъу спортсменхэм
яухъазырыныгъэ къагъэлъэгъуагъ.

Медалым уегъэгүшхо

Адыгейм шыпхэм кхэхэшыгъ Хьабэху Шамилэ. Тренеру ар зыгасэрэр Хьабэху Адам Ш. Хьабэхум атэрэ чыпхэр кызырэди-хыгэм дакуэ, шысэ тепхынэу зыкыгъэлъэгугъуа. Рэхатныгъэ хэлъ, зыпхыкыгагэм «кызыбгы-рэушгъ», икхулайныгъэ кызылехы. Ставрополь краим кыикыгъэхэ Евгений Молчановымрэ Илья Чиг-линцевымрэ ятлонэрэ икхи яшэ-нэрэ чыпхэхэр ахыгъэх.

Ильяс 11 зыныбжыхэм якуп Ставрополь краим кыкыгызэ Дмитрий Сысоевыр чемпион шыхуыт. Шыгачэ спортсменэу Андрей Барашковыр ятлонэрэ хуыгтэ. Ильяс 12 зыныбжыхэм язэукызэ гыхуэхэм Мыекыуаптэ иккэлэджаклоу Илья Хватовым апэрэ чыпылэр кышыхыгтыг. Тренерэу А. Самусенкэм ар егъасэ.

Илээс 13 зыныгбжхэм язэнэ-
кюкьу мэшэу тшогъэшлэгъоньг.
АР-м икэлээджаклоу Хыаткьо Инал
футбол ешлэ, хэргэгү зэлүлэгүхэм
ахаалажэ. Кумитэм ишпыпкэзу
пышцаг, дунээ зэнэкюкьүхэм ме-
дальхэр къашыдихыгтэх. АР-м и
Президент и Кубок фэгъэхьыгэ
зэлүлэгүхэм Хыаткьо Инал Элпэ-
сэныггэзу къышигтэлэгъуагтэм-
клэ къахэшыг, чемпион хьугэ.
Ставрополь краим испортсменху
С. Машенкэмрэ И. Диканевымрэ
ятлонэрэ ыки яшэнэрэ чыплэхэр
ахыгтэх.

Илъэс 14 зыныбжыхэм якуп

пlэр кышыиухыгъ, Кубань къэ-
ралыгъо университетым сурэт-
шынымкlэ ишlэныгъэ цыхигъэ-
хуагъ. Тыкъэзыуцухъэрэ дунаир
исурэтхэмкlэ кыlуатэ шlоигъоу
искусствэм фэлажъэ. Пшызэ шъо-
лырым, Адыгейм икъушгъэхэм,
ипсыдохэм исурэтхэмкlэ лупкlэу
уахещэ.

— Мыекьопэ районим имэзхэр, чыг члэгэу зыцызгэпсэфыгэхэр Владимир Яковлевым исүрэтхэмкIэ к'эсэшIэжых, — еIо АР-м изаслуженнэ сурэтышIэу Борис Воронкиным.

Мыекбуагэ дэт мэщыгтым ипроект зышлыгээр архитекторзу, суратышI цIэрылоу Бырсыт Абдулах. В. Яковлевым исурэтхэм ахэтальгау мэщыгтыр. Адыггем икыушхьэхэр тыггэм зэригьэшIэтыхэрэм, псыкьефэххэр, псынэклэчкваргьохэр зэпэжыбуужьхэу зэрэплэьэгүхэрэм бэмэ уарегьэгүпшыс. УчIыгу, уипсыхьомэ ядэхагэ уарэгүшхо.

— Сурэтэу шлыгъэхэм пэз апы-
тэу искусствэм хэшынк физиизмэ
кысало, — кылуат Владимир
Яковлевым. — Силофшагэ аш
фэдэ уасэ кызээрэфашырэм се-
гъэгүшл. Тхьаегъэсэху сисурэт-
хэм кызгъэгъэгъон Мыекъуапэ
шызэхэзыщагъэхэр.

Набæтто Асхæдæ яцэнэрæ шыхъутъ.
Илгъæс 15 зыныбжъхæм якуп Нæ-
гъой Ислæм чемпион шыхъутъ.
Илгъæс 16 — 17 зыныбжъхæм язæ-
гукъæгъхæм АР-м испортсменæу
Никита Бузяновым ятлонэрæ чы-
плæр къашдыдыхъгъ. Зыплæ къетлонгъæ
тибæнаклохæм ятренырыр Хъаткъо
Ахъмæд.

Ил'эс 18-м к'æх'т'æмæ язэнæ-
к'æк'т'æ Х'æбæх'т'æ Дэвид ят'Ионэрæ
ч'ып'лэр к'ыштыхыг'. Ащ итре-
нерыр Х'æбæх'т'æ Адам.

Тийшгүйнхээ хувьд
Зоринар, Ирина Бичевар чемпион-
кэ хьугьх. Екатерина Малыхинам,
Илона Бондаревам, Кристина Ше-
керыянц хагьэунзфыкыгьрэ чьпйэ-
хэр кьыдахыгьэх.

Ката Сетоканымкэ тиспорт-сменхэу Эдуард Дубининым, Сурен Хачатурян, Ахтэо Дамир, Хьаткьо Инал, Николай Педан, Никита Бузновым, Алина Зори-нан, Элеонора Кизив апэрэ чы-плэхэр кьыдахыгъэх.

КумитэмКэ командэхэм язэнэ-
кьокьу АР-м ибэнаКохэр ашыте-
кьугэх. Ахьтэо Дамир, Давид Ма-
нукаян, Хьабэхьу Шамил, Нэгьой
Ислъам, нэмыКхэри кьахэшпгьэх.

Урысыем сетоканымкэ изэн-
кьокъухэр мы мафэхэм Москва
щыкӀоштых. АР-м и Президент
и Кубок икыдэхын анахь чанэу
хэлэжьэгъэ спортсменхэр Моск-
ва щыбэнэнхуэ гьогу тыхагъэх.
Ахэр нэбгырипшӀ мэхъух —
кӀэлиблырэ пшгъэшпирэ.

— «Спортыр наркотиктхэм апа-
шуекио» зыфилорэ Юфыгъом ты-
халажэ, — кыауатэ тиныбжык-
кэхэм ятренирхэу Хыаткыо Ахы-
мэдрэ Хыабэхэу Адамэрэ. — Ки-
лэхэри шыгашгэхэри спортым зэ-
рэхэшагэхэм ишуагэхэкэ нэлуасэ
зэфэхэу, япсауныгэ агьэпытэ.
Тутын ешшоуныгэ ныбжыккэхэм
ащышхэр секцием тштагэх, ялэ-
пэлэсэныгэ зэрэхэгэхэуштым
пыльх, тутыныр, нэмык зеклокэ
дэйхэр ащыгушпшэжыгэхэу тэ-
лыгтэ.

Ныбджэгъуныгъэр, псауныгъэр
зыщэгъэпытэхэрэм тиныбжыкIэ-
хэр ашIогъэшIэгъонэу макIох.

Сурэтыр Мыекѳуанэ иыклогѳэ
зэнэкѳокѳум кѳыщытырахызѳ.

Нэгжүбгьом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.

